

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Alavuden kaupunki

19.5.2020

Kunnat: Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Ilmajoki, Isojoki, Isokyrö, Kauhajoki, Kauhava,
Kuortane, Kurikka, Lappajärvi, Lapua, Seinäjoki, Soini, Teuva, Vimpeli, Ähtäri

Unelmien koulu

Oispa aika ja vuodet opettaneet meita,
oispa ihmiset ja tapahtumat
luoneet meistä ne,
jotka ovat tulevia rakentamaan niitä hetkiä,
paikkoja, tapahtumia, joissa kasvaa
uusia itsenäisiä tiimipelaajia,
heikkoja, mutta vahvoja päättäjiä,
jotka jatkavat tätä valtavaa ympyrää.

Me emme tiedä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan,
emme voi kertoa, mitä jo seuraavan nurkan takaa
voi paljastua,

joten te, joilla on mahdollisuus turvata tietomme,
kun emme itse siihen usko,
älkää luovuttako vaan opettakaa ja ohjatkaa meitä,
aina vain vastuksestamme huolimatta
– sillä se on tärkeintä juuri silloin,
kun eniten olemme valmiina heittämään
hanskat tiskiin.
Älkää antako meidän eksyä. Kiitos.

Unelmieni koulu.

Yli-Rahnasto Ringa
Alahärmä 2014.

1. ETELÄPOHJALAISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA	5
1.1 Eteläpohjalainen tuntijako	7
1.2 Opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat	9
1.3 Eteläpohjalaiset painotukset	10
1.4 Opetussuunnitelman seuranta, arviointi ja kehittäminen	11
2. ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA	12
2.1 Eteläpohjalaisen perusopetuksen arvoperusta	12
2.2 Eteläpohjalaisen perusopetuksen oppimiskäsitys	13
2.3 Eteläpohjalainen kieliohjelma	13
2.4 Eteläpohjalaisen perusopetuksen yhtenäisyys ja siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö	13
2.5 Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma	14
2.6 Yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa	14
3. ETELÄPOHJALAISEN PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA TAVOITTEET	15
3.1 Laaja-alainen osaaminen eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa	16
3.2 Yrittäjämäinen toimintatapa	17
3.2.1 Yrittäjämäinen toimintatapa vuosiluokilla 1-9	21
3.2.2 Yrittäjämäinen toimintatapa, 7. vuosiluokan oppiaine	29
4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI ETELÄ-POHJANMAALLA	34
4.1 Oppimisympäristöt ja työtavat	36
4.2 Työtavat	37
4.3 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet Etelä-Pohjanmaalla	37
4.3.1 Monialaiset oppimiskokonaisuudet	39
5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN ETELÄ-POHJANMAALLA	40
5.1 Oppilaiden osallisuus	41
5.2 Kodin ja koulun yhteistyö	41
5.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa	41
5.4 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	41
5.5 Opetuksen järjestämistapoja	43
5.5.1 Vuosiluokkiin sitomaton opetus	43
5.5.2 Yhdysluokkaopetus	43
5.5.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus	44
5.5.4 Joustava perusopetus	44
5.5.5 Opetus erityisissä tilanteissa	45
5.6 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta Etelä-Pohjanmaalla	47
6. OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA	48
6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa	49
6.1.1 Formatiivinen arviointi	49
6.1.1 Summatiivinen arviointi	50
6.3 Arvioinnin yleiset periaatteet	51
6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi	55
6.4 Työskentelyn arviointi	55
6.5 Käyttäytymisen arviointi	55

6.6	Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	58
6.6.1	<i>Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain</i>	58
6.6.2	Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan	59
6.7	Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet	60
6.8	Perusopetuksen päättöarviointi	62
6.8.1	Päättöarvosanan muodostaminen	62
6.8.2	<i>Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi</i>	62
6.8.3	<i>Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa</i>	63
6.8.4	<i>Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa</i>	63
6.8.5	Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa	64
6.8.6	<i>Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi</i>	64
6.9	Poissaolojen vaikutukset arviointiin	64
6.10	Arvioinnin uusiminen ja oikaisu	65
6.11	Todistukset	65
6.11.1	Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa	66
6.11.2	<i>Lukuvuositolistus</i>	66
6.11.3	Välitolistus	67
6.11.4	Erotolistus	68
6.11.5	Perusopetuksen päättötodistus	68
6.12	Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset	79
6.13	Paikallisesti päätettävät asiat	79

7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN KÄYTÄNNÖN JÄRJESTÄMISEEN LIITTYVÄT KESKEISET LINJAUKSET

7.1.	Yleinen tuki	88
7.2	Tehostettu tuki	88
7.3	Erityinen tuki	88
7.4	Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	88
7.5	Tulkitsemis- jaavustajapalvelut	88

8. OPPILASHUOLLON PAIKALLISEN TOTEUTTAMISEN TAVOITTEET JA TOIMINTATAVAT

89

9. KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVÄT ERITYISKYSYMYKSET

92

10. KAKSIKIELISEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN

94

11. ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS

96

12. VALINNAISUUS

97

1. Eteläpohjalaisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Etelä-Pohjanmaalla on yhteinen maakunnallinen esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma. Esiopetuksen opetussuunnitelma on oma kokonaisuutensa. Maakunnallinen opetussuunnitelma on laadittu 17 kunnan yhteistyönä (Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Ilmajoki, Isojoki, Isokyrö, Kauhajoki, Kauhava, Kuortane, Kurikka, Lappajärvi, Lapua, Seinäjoki, Soini, Teuva, Vimpeli ja Ähtäri). Yhteistyötä on koordinoanut Etelä-Pohjanmaan korkeakouluhydistys. Eteläpohjalainen opetussuunnitelma koskettaa yli 20 000 oppilasta (Lähde: Tilastokeskus 2014. Peruskoulun oppilaat maakunnittain 2014, <http://www.tilastokeskus.fi/til/pop/>) ja yli 2200 kuntien opetusalan henkilöä.



Eteläpohjalainen opetussuunnitelmatyö on tehty osana Osaaja Etelä-Pohjanmaalle (Osaava) - hanketta. Osaava-hankkeen ohjausryhmä on toiminut opetussuunnitelmatyön ohjausryhmänä. Johtoryhmä on koordinoanut opetussuunnitelmaprosessin kokonaisuutta. Koontiryhmä on koonnut maakunnallisesti työstetyt aine- ja aihekokonaisuudet. Aine- ja aihe-ryhmät ovat laatineet maakunnalliset oppiainekohtaiset tarkennukset.

Ohjausryhmä ja johtoryhmä ovat koostuneet pääosin kuntien sivistysjohtajista ja rehtoreista. Koontiryhmä on koostunut alueiden opetussuunnitelmatyöryhmien puheenjohtajista ja asiantuntijoista. Maakunnallisissa aine- ja aihe-ryhmissä työskenteli n. 200 opettajaa.

Tämän lisäksi kuntien/ alueiden opetussuunnitelmaryhmät ja koulujen omat ryhmät työstivät opetussuunnitelmaa. Opetussuunnitelmatyöhön osallistuivat myös huoltajat, oppilaat ja muut sidosryhmät; kaikilla eteläpohjalaisilla oli mahdollisuus vaikuttaa yhteisesti luotuun arvopohjaan.

Eteläpohjalainen esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma 2016



Tavoitteena yhtenäinen kasvatuksen ja opetuksen polku



Etelä-Pohjanmaalla maakunnallinen opetussuunnitelmatyö tukee perusopetuksen yhtenäisyyttä ja tasa-arvoisen perusopetuksen toteutumista. Eteläpohjalainen opetussuunnitelma on tehty laajana yhteistyönä esi-, perus-, lisä- ja valmistavan opetuksen kesken.

Perusopetuksen opetussuunnitelma muodostuu seuraavista osista:

- Valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet
- Eteläpohjalainen esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma
- Koulukohtaiset opetussuunnitelmat mahdollisin opetuksen järjestäjän tason linjauksin
- **Alavudella on yksi kuntakohtainen opetussuunnitelma**
- Koulujen vuosisuunnitelmat

Valtakunnallinen opetussuunnitelma ohjaa kouluja laatimaan koulukohtaisen opetussuunnitelman mahdollisin kuntakohtaisin lisäyksin ja pohtimaan koulun toimintakulttuuria. Koulukohtaisia opetussuunnitelmia päivitetään tarvittaessa.

Opetussuunnitelmatyössä on kiinnitetty huomiota nivelvaiheisiin ja kasvatuksen jatkumon varmistamiseen. Oppilaiden tukeminen, toimintatavat, yhteistyö, työnjako ja vastuut eri nivelvaiheissa on kuvattu luvuissa 7 ja 8. Lisäksi kunnilla on omat linjauksensa ja suunnitelmansa nivelvaiheiden yhteistyöhön.

Tässä luvussa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden paikallisesti päätettävissä asioissa viitataan sisältöihin, jotka löytyvät opetussuunnitelman muista luvuista. Maakunnallisesti on päätetty, että nämä asiasisällöt kirjataan ko. lukuihin. Kirjaamisesta on ohjeistus jokaisen luvun lopussa.

Lukuun 5:

Opetuksen järjestämistapoihin liittyvät linjaukset päätetään koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa (ks. eteläpohjalainen OPS luku 5)

- Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa (esim. oppilaskunnat, vanhempainyhdistys jne)
- Opetuksen järjestäminen yhdysluokkaopetuksena
- Opetuksen järjestäminen vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä, oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuvana opiskeluna.

Lukuun 7:

Oppilaiden tukeminen, toimintatavat, yhteistyö, työnjako ja vastuut eri nivelvaiheissa on kuvattu eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvussa 7.

- Kunta laatii ohjaussuunnitelman, jossa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuun jako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (kts. myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).

Lukuun 8:

Etelä-Pohjanmaalla oppilashuollon ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevät osuudet on laadittu yhteistyössä kunkin kunnan oppilashuollon kasvun ja oppimisen tuki -ryhmän kanssa (ks. eteläpohjalainen OPS luku 8). **Koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon käytänteet ja eri toimijoiden vastualueet.**

- Oppilashuoltoa ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuksien laatiminen yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa

Lukuun 12:

- Oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu.

Maakunnallinen opetussuunnitelma on laadittu ja hyväksytty suomenkielellä annettavaa opetusta varten. Luvut 10 Kaksikielinen opetus ja 9.4 Muut monikieliset oppilaat on käännetty kokonaisuudessaan englanniksi. Lisäksi opetussuunnitelmasta on luotu tiivistelmä englanniksi. Maakunnallinen opetussuunnitelma julkaistaan Opetushallituksen ePerusteet –palvelussa.

1.1 Eteläpohjalainen tuntijako

Eteläpohjalainen perusopetuksen tuntijako

(hyväksytty ohjausryhmässä 18.12.2014)

Maakunnallinen tuntijako takaa oppilaille tasavertaiset lähtökohdat ja helpottaa oppilaiden siirtymistä kuntien välillä asuinpaikkaa muutettaessa. Valmistelu on tehty valtioneuvoston asetuksen 422/2012 (28.6.2012) perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisten tavoitteiden ja perusopetuksen tuntijaon mukaisesti. Kunnat voivat halutessaan resurssoida lisää tunteja.

Aine	1	2	3	4	5	6	YHT ak	7	8	9	YHT yk	YHT po
AI	7	7	5	5	4	4	32	3	4	3	10	42
A1 (en)			2	2	3	2	9	2	2	3	7	16
B1 (ru)						2	2	1	2	2	5	7
MA	3	3	4	4	4	3	21	3	4	4	11	32
Ympäristö- ja luonnontieteet												
YM ¹	2	2	2	2	3	3	14				0	14
BI/GE ¹							0	2	2	3	7	7
*Ecologia								1	1	1,5		
*Maantieto								1	1	1,5		
FY/KE ¹							0	2	2	3	7	7
*Fysiikka								1	1	1,5		
*Kemia								1	1	1,5		
TT ¹							0	0,5	2	0,5	3	3
UE	1	1	1	2	1	1	7	1	1	1	3	10
HI/HY ²				1	2	2	5	2	2	3	7	12
*Historia					1	2		2	2			
*Yhteiskuntaoppi				1	1					3		
Taide- ja taitoaineet												
MU	1	1	1	1	1	1	6	2			2	8
KU	1	1	2	1	1	1	7	2			2	9
KS	2	2	2	2	2	2	12	2			2	14
LI	2	2	3	2	2	2	13	3	2	2	7	20
KO							0	3			3	3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset (T&T-val)				1	1	1	3		3	2	5	8
Oppilaanohjaus							0	0,5	1	0,5	2	2
Yrittäjämäinen toimintatapa							0	1			1	1
Alkuopetuksen painotustunnit	1	1					2					2
Valinnaiset aineet (VAL)				1	1	1	3		3	3	6	9
Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät												
Huom! A2- ja B2 -tunteja ei ole laskettu kokonaistuntimäärään 226h. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja (VAL) sekä perusopetuksen vähimmäismäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja opetuksen järjestäjän linjaamalla tavalla. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielille varatut vuosiviikkotunnit (k.s. perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luku 12.3).												
A2				2	2	2	6	2	2	2	6	12
B2							0		2	2	4	4
TUNTEJA YHTEENSÄ	20	20	22	24	25	25	136	30	30	30	90	226
¹ Ainetta opetetaan osana ympäristöopin opetusta integroidusti vuosiluokilla 1-6 (kansallinen linjaus)												
² Yhteiskuntaoppia opetetaan vuosiluokilla 4-6 vähintään 2 vuosiviikkotuntia ja vuosiluokilla 7-9 vähintään 3 vuosiviikkotuntia (kansallinen linjaus)												

Maakunnalliseen tuntijakoon on lisätty neljä (4) tuntia valtioneuvoston tuntijakoasetukseen verrattuna:

- Alkuopetuksen painotustunnit: Alkuopetukseen on lisätty tunti ensimmäiselle vuosiluokalle (kunta- tai koulukohtaisesti päätettävissä, mihin oppiaineeseen painotustunti sijoitetaan) ja

tunti toiselle vuosiluokalle (toisen vuosiluokan tunti suositellaan sijoitettavaksi englannin kieleen).

- Yläkoulun kahdeksannelle vuosiluokalle on lisätty tunti B1-kieleen.
- Yrittäjämäinen toimintatapa: Sijoitettu yksi tunti seitsemännelle vuosiluokalle.

Muita huomioita:

- Alakoulussa taide- ja taitoaineiden valinnaisista (T&T-val) tunneista yksi tunti on sidottu käsityöhön vuosiluokilla 3, 5 ja 6 (eteläpohjalainen linjaus).
- Vuosiluokilla 4, 5, ja 6 (3h) sekä vuosiluokilla 8 ja 9 (5h) taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit voi sijoittaa:
 - Koulukohtaisella päätöksellä taide- ja taitoaineisiin.
 - Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi.
- Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.
- Valinnaiset aineet (VAL) ovat oppilaan omaa valintaa.

- Yrittäjämäinen toimintatapa läpäisee koko peruskoulun. Alakoulussa yhden tarjonnassa olevan valinnaisen aineen (VAL) tulee tukea yrittäjämäistä toimintatapaa.

Valinnaisuus on linjattu luvussa 12. Etelä-Pohjanmaalla A1-kieli on englanti ja B1-kieli on ruotsi. Kuntakohtaisesti opetuksen järjestäjä määrittelee valinnaisten A2- ja B2- kielten tarjonnan.

1.2 Opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat

Maakunnallisella tasolla yhteistyökumppanit ovat luonteeltaan yhteisiä, maakunnallisia toimijoita (esim. Etelä-Pohjanmaan liitto, Lapuan hiippakunta, Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo, Etelä-Pohjanmaan maakuntakirjasto, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu, Etelä-Pohjanmaan yrittäjät). Lisäksi koulujen, kuntien ja alueiden tasolla on luontevia paikallisia yhteistyökumppaneita, jotka kirjataan koulun opetussuunnitelmaan.

Etelä-Pohjanmaan liiton laatimat strategiat tukevat eteläpohjalaisen opetussuunnitelman sisältöjä. Näihin suunnitelmiin viitataan myös muissa opetussuunnitelman luvuissa.

Maakunnalliset strategiat:

- [Etelä-Pohjanmaan maakuntastrategia](#)
- [Etelä-Pohjanmaan kansainvälistymisen toimintaohjelma](#)
- [Etelä-Pohjanmaan kulttuuristrategia](#)

Kunnilla on myös omia, perusopetusta tukevia muita strategioita ja suunnitelmia, jotka on huomioitu koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa.

Alavuden kaupungin strategiat:

- ◆ Alavuden hallintosääntö
- ◆ Uusi Alavus 2020 kehittämisohjelma
- ◆ Henkilöstöohjelma 2014-2020
- ◆ Tasa-arvosuunnitelma
- ◆ Mielestään selvä – Alavuden, Kuortaneen ja Ähtärin päihde- ja mielenterveyssuunnitelma
- ◆ Liikenneturvallisuuksuunnitelma
- ◆ Kaupungin TVT-strategia
- ◆ Terveystieteiden suunnitelma
- ◆ Lastensuojelun suunnitelma
- ◆ Varhaiskasvatuksen suunnitelma (VASU)
- ◆ Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- ◆ Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- ◆ Alavuden kaupungin kuljetussääntö

Koulukohtaiset suunnitelmat

- ◆ pelastussuunnitelma
- ◆ kriisisuunnitelma
- ◆ oppilashuoltosuunnitelma
- ◆ kiusaamisen vastainen suunnitelma
- ◆ kasvatustieteiden ja kurinpitomenettelyjen suunnitelma

1.3 Eteläpohjalaiset painotukset

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Maakunnallisessa opetussuunnitelmassa painotettavat teemat ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus. Nämä painotukset näkyvät opetussuunnitelman sisällöissä, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulujen toimintakulttuurissa.

Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäinen toimintatapa on ennen kaikkea asenne ja tapa toimia. Se on kansalaistaito, jota tarvitaan elämässä, opiskelussa ja tulevassa työssä riippumatta siitä, työskennelläanko toisen palveluksessa vai itsenäisenä yrittäjänä.

Yrittäjämäinen toimintatapa on mukana kaikessa koulun toiminnassa ja siten se luo pohjan koko koulun toimintakulttuurille. Luovat toimintatavat yhdessä erilaisten verkostojen kanssa rohkaisevat katsomaan myös ympäröivään yhteiskuntaan.



Yrittäjämäisen toimintatavan rakentuminen

Oppilas kerää perusopetuksen aikana portfolion, johon hän kerää itselleen tärkeitä asioita, onnistumisen kokemuksia, mutta myös kehittymisen aiheita. Portfolion avulla oppilas rakentaa identiteettiään, paikkaansa maailmassa, luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Oman oppimisen pitkäjänteinen seuranta ja dokumentointi luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle. Portfoliota voidaan käyttää oppimisen ja arvioinnin tukena kaikissa oppiaineissa. Pääsääntöisesti portfolio tehdään sähköisesti. Se täydentyy ja kulkee oppilaan mukana koko yhtenäisen perusopetuksen ajan.

Oppiaine toimii oppimaan oppimisen apuvälineenä. Tavoitteena on omien vahvuuksien löytäminen ja yhdessä toimiminen uusilla tavoilla oppilaiden osallistamista korostaen.

Osallisuus

Etelä-Pohjanmaalla osallisuus on oppivan yhteisön yhdessä rakentamista. Se on aktiivista kansalaisuutta, osallisuuden edistämistä ja demokraattista toimintakulttuuria. Oppilaat osallistuvat koulussa oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Maakunnallisessa opetussuunnitelmatyössä on kiinnitetty erityistä huomiota yhteistyöhön eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa.

1.4 Opetussuunnitelman seuranta, arviointi ja kehittäminen

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma nähdään jatkuvana ja kehittyvänä prosessina. Opetussuunnitelma on elävä, yhteiskunnan muuttumiseen joustavasti reagoiva asiakirja, jota päivitetään tarpeen mukaan. Opetussuunnitelman arviointi on osa tätä prosessia. Maakunnallisen opetussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja päivitetään valtakunnallisten linjausten mukaan. Maakunnallisen opetussuunnitelmaorganisaation tehtävänä on koordinoida ja kehittää edelleen eteläpohjalaista yhteistyötä ja ohjata kuntien/koulujen opetussuunnitelmatyötä. Ohjausryhmä vastaa edelleen prosessin etenemisestä ja yhteisistä linjauksista sekä verkostoista. Johtoryhmä kutsutaan tarvittaessa koolle käynnistämään ja ohjeistamaan tarvittavia toimenpiteitä. Koontiryhmä päivittää opetussuunnitelman sisältöjä tarvittaessa yhteistyössä aine- ja aiheryhmiä kanssa. Tässä prosessissa pidetään oppilaat, huoltajat ja muut yhteistyötahot mukana mahdollisuuksien mukaan.

2. Eteläpohjalainen perusopetus yleissivistyksen perustana

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

[2. Perusopetus yleissivistyksen perustana](#)

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

”Etelä-Pohjanmaa on vahva kulttuurimaakunta, missä jo 1800-luvulla ymmärrettiin kulttuurin ja sivistyksen merkitys. Ensimmäinen kansakoulu perustettiin vuonna 1860 Ilmajoelle, ja se oli kuudes Suomen kansakouluista. Ensimmäiset kansanopistot perustettiin 1800–1900-lukujen vaihteessa Ilmajoelle ja Lapualle, ja yhteiskoulut vuonna 1904 Lapualle ja 1913 Seinäjoelle. Kansanopistot olivat Etelä-Pohjanmaalla merkittävä oppilaitosmuoto talonpoikaisnuorisolle. Niillä oli tärkeä yleissivistävä, kasvatuksellinen ja nuorten kokonaispersoonallisuutta kehittävä merkitys. Eteläpohjalaiseen luonteenlaatuun on perinteisesti yhdistetty suorapuheisuus, ahkeruus, vakavuus, oikeamielisyys ja rohkeus. Ittellisyydellä tarkoitetaan vahvaa itsetuntoa, omatoimisuutta ja yritteliäisyyttä, joita täällä on aina arvostettu. Etelä-Pohjanmaalla yrittäjien osuus työikäisistä onkin suurempi kuin muualla Suomessa.” (Lähde: Etelä-Pohjanmaa – Jotakin parempaa. Kulttuuristrategia 2015-2020, s. 5-6).

Perusopetuksen tehtävä Etelä-Pohjanmaalla on rakentaa yhdessä elinvoimaista maakuntaa, jossa oppiminen muuttuu sivistykseksi. Eteläpohjalainen kulttuuriperintö nähdään voimavarana muutoksessa kohti kulttuurisesti moninaista yhteiskuntaa. Lapsista ja nuorista kasvatetaan yritteliäitä, osallistuvia, omasta ja muiden hyvinvoinnista huolehtivia ja ympäristöstä välittäviä aikuisia.

2.1 Eteläpohjalaisen perusopetuksen arvoperusta

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Eteläpohjalaisen opetussuunnitelman arvokeskustelu on toteutettu alkuvuodesta 2014. Eteläpohjalaisissa kunnissa järjestettiin avoimia keskustelutilaisuuksia, arvoiltoja. Lisäksi kuntalaisilla oli mahdollisuus vastata sähköiseen arvokyselyyn helmikuussa 2014. Maakunnan perusopetuksen oppilaat saivat osallistua arvotyöhön Unelmieni koulutyöllä (runot, mielipidekirjoitukset ja kuvataidetyöt). Oppilaiden töitä on käytetty maakunnallisen opetussuunnitelman elävöittämisessä.

Arvotyöskentelyn tuloksena ovat syntyneet eteläpohjalaiset arvoteemat. Esille nousseet arvot olivat Etelä-Pohjanmaalla melko yhtenäiset kunnasta riippumatta. Lähes samat teemat nousevat esiin myös Etelä-Pohjanmaan liiton maakuntasuunnitelman arvoissa: yrittäjyys, uudistumiskyky, kansainvälisyys, yhteistyö, yhteisöllisyys ja kestävä kehitys (Lähde: Etelä-Pohjanmaan tulevaisuuden eväät – Maakuntasuunnitelma 2040 & maakuntaohjelma 2014-2017, s. 22).

Eteläpohjalaiset arvoteemat

Opimme

Oppilas on aktiivinen tietojen ja taitojen oppija. Opettajan tehtävä on auttaa ja kannustaa oppilasta löytämään erilaisia tapoja ja menetelmiä oppia yhdessä muiden kanssa. Elinikäinen oppiminen on jatkuvaa uusien polkujen löytämistä: taitojen oppimista, tiedon hakua ja käsittelyä sekä kriittistä arviointia alati muuttuvassa ympäristössä.



Tunnumme

Koulun on tärkeää tukea oppilaan elämänhallintataitojen kehittymistä yhdessä kotien kanssa. Omien vahvuksien löytäminen ja tunteminen kehittävät oppilaan tervettä itsetuntoa ja luottamusta elämässä selviämiseen. Oppilasta opetetaan tunnistamaan oman toiminnan vaikutukset myös toisiin ihmisiin.

Toimimme

Yhteisöllisessä koulussa vuorovaikutus ihmisten välillä on ystävällistä ja tasa-arvoista. Erilaiset ihmiset toimivat yhdessä toisiaan arvostaen. Kestävää tulevaisuutta rakennetaan aktiivisesti, tavoitteellisesti ja sisukkaasti yhdessä tehden ja yrittäen.

Iloitsemme

Koulun toimintakulttuuri luo turvallisen oppimisympäristön. Kouluyhteisössä on tilaa uteliaisuudelle ja erilaiselle oppimiselle. Koulussa viihdytään yhdessä kavereiden ja ystävien kanssa. Hyvinvoivassa koulussa on ilo oppia!

Alavudella korostetaan yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta kaikessa koulun toiminnassa. Jokaista kohdellaan arvostaen ja tasavertaisesti. Korostamme hyvän käyttäytymisen merkitystä elämässä. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja iloitsemaan omasta ja toisten oppimisesta, ahkeruudesta ja saavutuksista. Arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain kyselyjen ja keskusteluiden avulla.

2.2 Eteläpohjalaisen perusopetuksen oppimiskäsitys

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Maakunnalliset aineryhmät ovat käsitelleet oppimiskäsitystä ja arvoperustaa kunkin oppiaineen kohdalla. Koulujen oma arvotyöskentely ja toimintakulttuuri on kuvattu koulun opetussuunnitelmaan. Koulun arvot ja oppimiskäsitys näkyvät koulun toimintakulttuurissa ja arjessa.

Opetussuunnitelman kehittäminen nähdään jatkuvana prosessina. Opetussuunnitelma on elävä, yhteiskunnan muuttumiseen reagoiva asiakirja, jota päivitetään tarpeen mukaan. Opetussuunnitelman arviointi on osa tätä prosessia. Eteläpohjalaisen opetussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja päivitetään valtakunnallisten ohjeiden mukaan.

2.3 Eteläpohjalainen kieliohjelma

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Etelä-Pohjanmaalla A1-kieli on englanti ja B1-kieli on ruotsi. Kuntakohtaisesti opetuksen järjestäjä määrittelee valinnaisten A2- ja B2- kielten tarjonnan. Valinnaisuus on linjattu luvussa 12.

2.4 Eteläpohjalaisen perusopetuksen yhtenäisyys ja siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Etelä-Pohjanmaalla maakunnallinen opetussuunnitelmatyö tukee perusopetuksen yhtenäisyyttä ja tasa-arvoisen perusopetuksen toteutumista. Eteläpohjalainen opetussuunnitelma on tehty laajana yhteistyönä esi-, perus-, lisä- ja valmistavan opetuksen kesken. Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa koulutyön laatuun.

2.5 Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Kunta laatii ohjaussuunnitelman, jossa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuun jako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (kts. myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).

2.6 Yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Yhteistyö ja käytänteet sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa on kirjattu koulujen opetussuunnitelmiin.

koko koulun toimintakulttuurille. Tämän lisäksi vuosiluokalla 7 yrittäjämäinen toimintatapa on uusi oppiaine. Se on maakunnallinen painotus, joka saa tuntijaossa yhden vuosiviikkotunnin. Osallistamista kehitetään koulun tasolla; kuinka opetellaan uusia tapoja toimia avoimesti yhdessä?

3.1 Laaja-alainen osaaminen eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet kulkevat opetussuunnitelman oppiaineiden sisällä, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulujen vuosittaisissa teemoissa. Näitä sisältöjä tarkennetaan koulujen opetus- ja vuosisuunnitelmissa. Koulun tasolla laaja-alaisen osaamisen sisällöt näkyvät koulun toimintakulttuurissa konkreettisesti päivittäisessä suunnittelussa ja työssä. Opetukselle ja kasvatukselle asetetuista tavoitteista huolehditaan laadukkaasti perusopetuksen, riittävän resursoinnin ja opettajien osaamisen kehittämisen kautta. Koulu kehittyy jatkuvan opetussuunnitelmatyön ja ajantasaisen toimintakulttuurin kautta. Opetuksen järjestäjä seuraa, arvioi ja kehittää laaja-alaisen osaamisen toteutumista oman arviointijärjestelmänsä mukaisesti. Rehtorit ja koulunjohtajat luovat edellytykset laaja-alaisen osaamisen toteutumiselle koulun arjessa. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista tukevat järjestelyt ja toimenpiteet kirjataan koulun opetus- ja vuosisuunnitelmaan. Arviointi tapahtuu koulun toimintakulttuurin tasolla pedagogisen kehittämisen kautta.

Koulu on oppiva yhteisö. Oppimisessa painopiste siirtyy aktiivisesti toimivalle oppilaalle. Vuorovaikutuksen merkitys kasvaa. Oleellista ei ole enää Miksi? vaan Miten? Koulu on edelläkävijä - ”Jos haluat nähdä tulevaisuuteen, käännä katseesi nuorempaan sukupolveen”.

Koulussa opitaan paljon uusia taitoja, vaikkapa laittamaan tukkaan raitoja. Kun harjoitellaan uusia juttuja, ovat ne sitten myöhemmin tuttuja. (Otsoukoulun, Ähtäri. 3C-luokan yhteinen runo).

Laaja-alaisen osaamisen tarkemmat tavoitteet määritellään vuosiluokkakokonaisuuksittain, ks. perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvut 13-15.



3.2 Yrittäjämäinen toimintatapa

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäinen toimintatapa on ennen kaikkea asenne ja tapa toimia. Se on kansalaistaito, jota tarvitaan elämässä, opiskelussa ja tulevassa työssä riippumatta siitä, työskennelläänkö toisen palveluksessa vai itsenäisenä yrittäjänä. Luovat toimintatavat yhdessä erilaisten verkostojen kanssa rohkaisevat katsomaan myös ympäriväen yhteiskuntaan.

Yrittäjämäinen toimintatapa on mukana kaikessa koulun toiminnassa ja siten se luo pohjan koko koulun toimintakulttuurille. Tämän lisäksi vuosiluokalla 7 yrittäjämäinen toimintatapa on uusi oppiaine. Se on maakunnallinen painotus, joka saa tuntijaossa yhden vuosiviikkotunnin.

Mitä yrittäjämäinen toimintatapa on?



Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäinen toimintatapa pitää sisällään innovatiivisuuden, hallitun riskinoton sekä tavoitteellisen toiminnan. Yrittäjämäisesti toimiva ihminen uskaltaa ottaa uusia askeleita, vaikka niissä voisi epäonnistua. Yrittäjämäiseen toimintaan liittyy myös vastuullinen suhtautuminen kaikkeen tekemiseen sekä oman itsen tavoitteellinen kehittäminen.

Yrittäjämäistä toimintatapaa voidaan toteuttaa oppilaitoksissa monella eri tavalla. Yrittäjämäinen toimintatapa otetaan huomioon monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteutuksessa. Kouluissa voidaan valita vuosittain erilaisia painopistealueita. Erilaiset tapahtumat, projektit ja teemapäivät voivat olla sen näkyvimpiä muotoja. Toiminnan toteutumisessa koulussa on tärkeä oivaltaa, että kyse ei ole pelkästään uuden kehittämisestä vaan vanhojen olemassa olevien rakenteiden hyödyntämisestä uudella tavalla.

Kysy, kuka:

- ideoi?
- suunnittelee?
- valitsee toteutettavat ideat?
- ponnistelee?
- saa elämyksiä?
- panee itsensä likoon?
- harjoittelee yhteistyötaitoja?

- harjoittelee esiintymistä?
- harjoittelee mielipiteen esittämistä ja kantansa perustelua?
- huolehtii verkostoista?
- kantaa vastuun tekemisestä?

Jos vastaus on suurimmassa osassa oppilas, toimintaa voidaan pitää oppilaan yrittäjämäisenä toimintana. (Lähde: Levon-instituutin Auringonkukka-projekti)

Yrittäjämäinen toimintatapa otetaan huomioon monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteutuksessa. Kouluissa voidaan valita vuosittain erilaisia painopistealueita.

Yrittäjämäisen toimintatavan rakentuminen

Yrittäjämäinen oppiminen lähtee omasta itsestä ja elämän eri osa-alueista. Se laajenee kehämäisesti perheen ja luokan kautta suurempiin yhteisöihin. Mukaan otetaan kuhunkin osa-alueeseen sopivat sidosryhmät esimerkiksi yritykset ja kolmas sektori. Yrittäjämäinen toimintatapa tässä muodossa voi alkaa jo varhaiskasvatuksessa.

Yrittäjämäinen toiminta on yritteliästä asennetta, päättäväisyyttä, vastuuntuntoa, innovatiivisuutta, tulevaisuussuuntautuneisuutta ja kykyä tehdä oikeita asioita. Yrittäjämäisesti toimiva ihminen uskalttaa ottaa uusia askeleita, vaikka niissä voisi epäonnistua. Yrittäjämäiseen toimintaan liittyy myös vastuullinen suhtautuminen asioihin ja ihmisiin ja oman itsen tavoitteellinen kehittäminen. Yrittäjämäinen toimintatapa ei ole erillinen, muusta toiminnasta irrallinen kokonaisuus, vaan se nähdään tapana toimia. Se on mukana kaikessa toiminnassa. Tavoitteena on kokonaisvaltaisen asenteen ja taitojen kehittäminen.

Oppilaitokset vahvistavat ja kehittävät yrittäjämäistä toimintakulttuuria yhdessä erilaisten verkostojensa kanssa samalla rohkaistuen katsomaan myös ympäröivään yhteiskuntaan. Opettajan rooli on yhä enemmän keskittynyt ohjaamiseen ja valmentamiseen ja oppilas ottaa vastuun omista tekemisistään.



Yrittäjämäisen toimintatavan rakentuminen

Itsetuntemus (T1)

- Millainen minä olen ja millaiseksi haluan kasvaa?
- Mitä osaan, mitä täytyy vielä harjoitella?
- Mitä taitoja tarvitaan erilaisissa töissä ja tehtävissä?
- Mitä taitoja tarvitaan yhteiskunnassa?
- Oppilaan itsearviointitaidot

Yhteisöllisyys (T2)

- Hyvät käytöstavat
- Yhteistyötaidot/vuorovaikutustaidot ja toisen ihmisen huomioiminen
- Yhteisten asioiden hoitaminen
- Rakentavan palautteen antaminen ja vastaan ottaminen
- Johtaminen ja johdettavana toimiminen

Työ ja tekeminen (T3)

- Oman ja toisten työn arvostaminen, työn suunnittelu, toteutus ja loppuun saattaminen. Oman työn ja oman itsensä johtaminen.
- Pitkäjänteinen työn tekeminen.
- Omien ideoiden rohkea kokeilu ja hallittu riskinotto, sekä opittujen tietojen ja taitojen soveltaminen
- Ongelmanratkaisutaidot
- Hallitun riskinoton harjoittelu
- Yhteiskunnan rakenteisiin ja toimintaan tutustuminen. Laillisuuskasvatus esim. koulun järjestyssäännöt
- Taloudenhallinta
- Verkostoituminen
- Joka vuosi oppilasryhmät tutustuvat johonkin ammattiin, työpaikkaan tai yritykseen.
- 0.-4. luokilla tutustutaan lähipiiriin esim. vanhempien tai isovanhempien työhön ja koulussa toimivien henkilöiden ammatteihin ja työtehtäviin.
- 5.-6. – luokilla tutustutaan lähialueen yrityksiin.
- 7.-9. –luokilla tutustutaan oman kunnan alueella oleviin yrityksiin ja osallistutaan TET:tiin.

Ympäristö (T4)

- Monipuoliset oppimisympäristöt
- Koulun ulkopuoliset toimijat
- Sidosryhmät ja verkostot
- Kestävä kehitys

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Koulun monipuolisten oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin pitää tukea oppilaiden itsetuntemuksen ja minäkuvan rakentumista; mahdollistaa toiminnalliset työtavat; opettaa työn arvostamiseen ja loppuun saattamiseen, luovuuteen sekä hallittuun riskinottoon. Työtapojen valinnassa keskeistä on luoda turvallinen ja avoin oppimisympäristö, jossa on lupa kokeilla, onnistua ja epäonnistua myös luokkahuoneen ulkopuolella aidoissa ympäristöissä. Kun on kivaa, oppii ja kun oppii, on kivaa!

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Yrittäjämäisen toimintatavan tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on vahvistaa työskentelyn kehittymistä vuorovaikutteiseksi ja pitkäjänteiseksi. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistasojen mukaiset oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Oppilaan oppimisen arviointi ja portfolion rakentaminen

Keskeistä on oppilaan itsearviointitaitojen kehittyminen sekä rakentavan palautteen vastaanottamisen ja antamisen taitojen kehittäminen. Vahvuuksia ja osaamisen kohtia voi nostaa mistä tahansa oppilaan toiminnasta. Yrittäjämäinen toimintatapa otetaan huomioon myös monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja huomioidaan ainekohtaisissa arvioinneissa.

Portfolio on "Opiskelijan tekemistä töistä koostuva mielekäs kokoelma, joka kertoo hänen työskentelystään, edistymisestään ja saavutuksistaan yhdellä tai useammalla alueella, ja jossa on

mukana opiskelijan omakohtaisia pohdintoja." (Paulson, Paulson & Mayer: 1991). Nykyisten oppimisenäkemysten mukaan oman oppimisen seuranta on olennainen osa oppimistapahtumaa. Kun opittavaa aineistoa dokumentoidaan monella eri tavalla portfolioon, tulee oppimistapahtuma näkyväksi itselle ja muille. Dokumentoinnin muotoja ovat esimerkiksi oppimispäiväkirjat, tallenteet, kuvalliset muistiinmerkinnot kuten valokuvat, videot, piirroksat, kartat, pienoismallit ja maalaukset. Portfoliota voi käyttää oppimisen ja arvioinnin tukena kaikissa oppiaineissa.

Oppilas kerää perusopetuksen aikana portfolion, jonka hän saa mukaansa seuraavalle asteelle siirryttäessä, ja jota voidaan käyttää osana ammatinvalinnanohjausta. Oppilas kerää portfolioon itselleen tärkeitä asioita, onnistumisen kokemuksia, mutta myös kehittymisen aiheita. Ne voivat olla mitä tahansa, esimerkiksi onnistunut ainekirjoitus, kuva tai esimerkillisen käyttäytymisen kokemus. Kehittämisen kohteita voidaan nostaa esille yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa ja kirjata portfolioon. Osan portfolioon tulevasta töistä valitsee oppilas, osan opettaja, osan huoltaja. Valintaa voidaan tehdä esimerkiksi arviointikeskustelun yhteydessä.

Portfoliota keräävä oppilas rakentaa identiteettiään, paikkaansa maailmassa, luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Oman oppimisen pitkäjänteinen seuranta ja dokumentointi luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Portfoliota voidaan käyttää oppimisen ja arvioinnin tukena kaikissa oppiaineissa. Pääsääntöisesti portfolio tehdään sähköisesti. Se täydentyy ja kulkee oppilaan mukana koko yhtenäisen perusopetuksen ajan. Vuosiluokilla 7-9 aineenopettajat täydentävät yhdessä oppilaan kanssa oman oppiaineen osalta oppilaiden portfoliota. Luokanopettaja/ -ohjaaja pitää huolen, että jokainen oppilas saa merkintöjä portfoliossa. Oppilasta opastetaan kehittämään käytännön tvt- taitojaan omien tuotosten laadinnassa ja dokumentoinnissa. Dokumentoinnin muotoja voivat olla esimerkiksi:

- oppimispäiväkirjat
- tallennukset
- kuvalliset muistiinmerkinnot (valokuvat, videot, piirroksat, kartat, pienoismallit, maalaukset).

Portfoliossa on olennaista sen sisältämä oppilaan oma itsearviointi työskentelystään. Portfolio sisältää myös opettajan ja huoltajan arvioita. Olennaista on, että portfolio on tekijänsä näköinen. Kun opittavaa aineistoa dokumentoidaan monella eri tavalla portfolioon, tulee oppimistapahtuma näkyväksi itselle ja muille. On tärkeää, että oppilaat oppivat jo varhain seuraamaan omaa oppimistaan. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas on aktiivinen toimija ja oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin.

Portfolio on yksi työväline yrittäjämäisen toimintatavan (nelikenttäkuvio) tavoitteiden saavuttamiseen.

Vuosiluokkien 4-6 valinnaisaine

Valinnaisaine on toiminnallinen oppimiskokonaisuus, jossa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset vahvuudet osana tiimityötä. Oppimisessa korostuu oppilaan oma ajattelu, suunnittelu ja rohkea ideoiden toteuttaminen. Mahdollisuuksien mukaan käsitellään omaa ja yhteisön taloutta ja vaikutuksia toimintaan. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen ja arvioimiseen.

Valinnaisaine perustuu yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen tavoitteisiin. Valinnaisaineen puitteissa toteutetaan esimerkiksi ajankohtaisia lukuvuoteen, paikalliseen kulttuuriin, kestävään kehitykseen, kehitysyhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön, erilaisiin ongelmanratkaisutehtäviin sekä työelämään liittyviä projekteja. Oppilaiden ja opettajan oma erityisosaaminen otetaan käyttöön. Alakoulussa yhden valinnaisen (VAL) aineen tulee tukea yrittäjämäistä toimintatapaa. Valinnaisaineen nimi on koulukohtaisesti määriteltävissä. Sisällöissä ja tavoitteissa on konkreettisesti tultava esille yrittäjämäinen toimintatapa.

Yrittäjämäinen toimintatapa valinnaisaineena arvioidaan käyttäen monipuolisia menetelmiä jatkuvan arvioinnin periaatteella. Valinnaisaine arvostellaan suoritusmerkinnällä hyväksytty / hylätty.

Tukea yrittäjämäisen toimintatavan sisältöjen suunnitteluun ja toteuttamiseen löytyy esimerkiksi:

- ”Pikku yrittäjyys” www.pikkuyrittajat.fi
- Hyvät tavat arkipäivässä –projekti
- Projekti koulun ulkopuolisen toimijan kanssa esim. diakonia, vanhustyö, Unicef, kestävä kehitys, kierrätys, kulttuuri, yrittäjät, myyjäiset, kansainvälisyys
- Sanomalehti, koulun uutiset –projekti
- Kuka minä olen -viikko tai -päivä. Oppilas saa kertoa itsestään, tuoda kouluun lelun, lemmikin tms. kutsua vieraan. jne. (Rinnalle kullekin opettajille myös päivä tai viikko, jolloin opettaja kertoo itsestään, harrastuksistaan, jne. Lisätään tietoa ja ymmärrystä kollegasta, motivaatiota työhön, oman ja toisen työn arvostusta. Vaikka tämä onkin opettajien keskinäinen juttu, siitä pitäisi tihkua jotakin myös koko koululle esim. päivänavauksena, tai erilaisena oppituntina, tai projektina.)
- Kirja-, näytelmä, musiikki- tai tapahtuma-projekti
- Valinnaisaineissa ja projekteissa opetetaan mahdollisimman paljon myös yrittäjyyden kovaa sisältöainesta eli liiketoimintaosaamisen alkeita.
- Pienimuotoista yritystoiminnan harjoittamista (materiaalia mm. 4H, NY)
- Yrityskylä-konsepti (TAT)

3.2.1 Yrittäjämäinen toimintatapa vuosiluokilla 1-9

Yrittäjämäisen toimintatavan vuosiluokkaistetut tavoitteet

Yrittäjämäisen toimintatavan tavoitteena on edistää oppilaiden kykyä löytää omat vahvuutensa, vahvistaa itsetuntoa sekä vuorovaikutuksen taitoja. Oppilasta kannustetaan innovatiivisuuteen ja luovuuteen erilaisissa oppimistilanteissa ja –ympäristöissä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuuluvat kaikkiin yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen tavoitteisiin. Tästä johtuen niitä ei ole kirjattu erikseen.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokalla 1 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää pohjaa yhteisöllisyydelle.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteitaan
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseään, ryhmää sekä toimimaan itsejohdettavana.
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan, pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden, opettajien ja muiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaa sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan omaa työtään, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien ja koulun ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävän kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 2

Vuosiluokalla 2 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää pohjaa yhteisöllisyydelle.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteitaan
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseään, ryhmää sekä toimimaan itsejohdettavana.
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan, pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden, opettajien ja muiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaa sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan omaa työtään, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien ja koulun ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävän kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 3

Vuosiluokalla 3 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan ja identiteetin rakentumiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää pohjaa yhteisöllisyydelle. Vahvistetaan oppilaan myönteistä asennetta ja kiinnostusta omaa ja toisen työtä sekä työelämää kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteitaan
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseään, ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan, pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan Yhteisöllisyys (T2)
- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden, opettajien ja muiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaa sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien, koulun ja lähialueen ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 4

Vuosiluokalla 4 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan ja identiteetin rakentumiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää pohjaa yhteisöllisyydelle. Vahvistetaan oppilaan myönteistä asennetta ja kiinnostusta omaa ja toisen työtä sekä työelämää kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteitaan

- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseään, ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan, pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden, opettajien ja muiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaa sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien, koulun ja lähialueen ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 5

Vuosiluokalla 5 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan ja identiteetin rakentumiseen. Hyvien käytösten sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää pohjaa yhteisöllisyydelle. Vahvistetaan oppilaan myönteistä asennetta ja kiinnostusta omaa ja toisen työtä sekä työelämää kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteitaan
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseään, ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan, pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden, opettajien ja muiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä

- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaa sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien, koulun ja lähialueen ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestäväen kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 6

Vuosiluokalla 6 yrittäjämäisen toimintatavan opetuksen painopiste on oppilaiden itsetuntemuksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen. Oppilaan ajattelua ja tekemistä tukemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan ja identiteetin rakentumiseen. Hyvien käytöstapojen sekä positiivisen luokkahengen avulla rakennetaan hyvää pohjaa yhteisöllisyydelle. Vahvistetaan oppilaan myönteistä asennetta ja kiinnostusta omaa ja toisen työtä sekä työelämää kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteitaan
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseään, ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana
- rohkaista kysymään, kyseenalaistamaan, pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden, opettajien ja muiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaa sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa huoltajien, koulun ja lähialueen ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa

Vuosiluokka 7

Vuosiluokalla 7 oppilaat asettavat yhä enemmän itse tavoitteensa eri aineisiin ja oppivat ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan. Oppilaiden tulee omaksua aloitteellisuus ja yritteliäisyys toimintatavakseen esim. omakohtaisten osallistumis- ja vaikuttamiskokemusten kautta. Tavoitteena on, että oppilaille kasvaa luova toimintatapa, kyky nähdä ja halu toimia joko vähän tai paljon paremmin. Vähän parempi tapa toimia voi tarkoittaa jo olemassa olevien asioiden parantamista ja paljon parempi tapa voi olla suuri innovaatio, joka muuttaa koko toiminnan. Jokainen on itsensä ”käyntikortti”; kun hoitaa asiansa hyvin, niin todennäköisesti siitä seuraa jotain positiivista lisää. Koulun kaikki oppimisympäristöt ovat aktiivisessa käytössä. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös lähiympäristöjä kuten liikuntapaikkoja ja luontoa, yrityksiä, museoita, kirjastoa jne.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen.
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteitaan
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseään, ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana
- rohkaista uteliaisuuteen ja ihmettelyyn sekä kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan
- harjaannuttaa onnistumisen ja epäonnistumisen tuomien tunteiden käsittelyä ja hyväksymistä sekä ohjata jatkotoimenpiteisiin, uudelleen tai toisella tavalla kokeilemiseen ja yrittämiseen

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden, opettajien ja muiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaa sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin sekä elinkeinoelämänrakenteisiin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia, sekä erottamaan kannattava toiminta kannattamattomasta
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä
- kannustaa, rohkaista ja opastaa näkemään ongelmia, epäkohtia ja puutteita sekä löytämään niihin pieniä tai suuria ratkaisuja
- kannustaa rohkeaan kokeiluun ja ideoiden kehittelyyn
- kannustaa tekemään asiat entistä paremmin

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteisiin sekä ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävän kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa
- auttaa ymmärtämään kansainvälisen toiminnan mahdollisuudet

Vuosiluokka 8

Vuosiluokalla 8 oppilaat asettavat yhä enemmän itse tavoitteensa eri aineisiin ja oppivat ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan. Oppilaiden tulee omaksua aloitteellisuus ja yritteliäisyys toimintatavakseen esim. omakohtaisten osallistumis- ja vaikuttamiskokemusten kautta. Tavoitteena on, että oppilaille kasvaa luova toimintatapa, kyky nähdä ja halu toimia joko vähän tai paljon paremmin. Vähän parempi tapa toimia voi tarkoittaa jo olemassa olevien asioiden parantamista ja paljon parempi tapa voi olla suuri innovaatio, joka muuttaa koko toiminnan. Jokainen on itsensä ”käyntikortti”; kun hoitaa asiansa hyvin, niin todennäköisesti siitä seuraa jotain positiivista lisää. Koulun kaikki oppimisympäristöt ovat aktiivisessa käytössä. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös lähiympäristöjä kuten liikuntapaikkoja ja luontoa, yrityksiä, museoita, kirjastoa jne.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteitaan
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseään, ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana
- rohkaista uteliaisuuteen ja ihmettelyyn sekä kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan
- harjaannuttaa onnistumisen ja epäonnistumisen tuomien tunteiden käsittelyä ja hyväksymistä sekä ohjata jatkotoimenpiteisiin, uudelleen tai toisella tavalla kokeilemiseen ja yrittämiseen

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden, opettajien ja muiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaa sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin sekä elinkeinoelämän rakenteisiin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia, sekä erottamaan kannattava toiminta kannattamattomasta
- harjoitella työnhakua ja harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä
- kannustaa, rohkaista ja opastaa näkemään ongelmia, epäkohtia ja puutteita sekä löytämään niihin pieniä tai suuria ratkaisuja
- kannustaa rohkeaan kokeiluun ja ideoiden kehittelyyn
- kannustaa tekemään asiat entistä paremmin

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteisiin sekä ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävän kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa
- auttaa ymmärtämään kansainvälisen toiminnan mahdollisuudet

Vuosiluokka 9

Vuosiluokalla 9 oppilaat asettavat yhä enemmän itse tavoitteensa eri aineisiin ja oppivat ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan. Oppilaiden tulee omaksua aloitteellisuus ja yritteliäisyys toimintatavakseen esim. omakohtaisten osallistumis- ja vaikuttamiskokemusten kautta. Tavoitteena on, että oppilaille kasvaa luova toimintatapa, kyky nähdä ja halu toimia joko vähän tai paljon paremmin. Vähän parempi tapa toimia voi tarkoittaa jo olemassa olevien asioiden parantamista ja paljon parempi tapa voi olla suuri innovaatio, joka muuttaa koko toiminnan. Jokainen on itsensä ”käyntikortti”; kun hoitaa asiansa hyvin, niin todennäköisesti siitä seuraa jotain positiivista lisää. Koulun kaikki oppimisympäristöt ovat aktiivisessa käytössä. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös lähiympäristöjä kuten liikuntapaikkoja ja luontoa, yrityksiä, museoita, kirjastoa jne.

Opetuksen tavoitteet

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteitaan
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseään, ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana
- rohkaista uteliaisuuteen ja ihmettelyyn sekä kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan
- harjaannuttaa onnistumisen ja epäonnistumisen tuomien tunteiden käsittelyä ja hyväksymistä sekä ohjata jatkotoimenpiteisiin, uudelleen tai toisella tavalla kokeilemiseen ja yrittämiseen

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden, opettajien ja muiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaa sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin sekä elinkeinoelämän rakenteisiin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia, sekä erottamaan kannattava toiminta kannattamattomasta
- harjoitella työnhakua ja harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä
- kannustaa, rohkaista ja opastaa näkemään ongelmia, epäkohtia ja puutteita sekä löytämään niihin pieniä tai suuria ratkaisuja
- kannustaa rohkeaan kokeiluun ja ideoiden kehittelyyn

- kannustaa tekemään asiat entistä paremmin

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteisiin sekä ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa
- auttaa ymmärtämään kansainvälisen toiminnan mahdollisuudet

3.2.2 Yrittäjämäinen toimintatapa, 7. vuosiluokan oppiaine

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

YRITTÄJÄMÄINEN TOIMINTATAPA –OPPIAINE vuosiluokalla 7

Oppiaineen tehtävä

Yrittäjämäinen toimintatapa ei ole erillinen, muusta toiminnasta irrallinen kokonaisuus, vaan se nähdään tapana toimia. Se on mukana kaikessa toiminnassa. Tavoitteena on kokonaisvaltaisen asenteen ja taitojen kehittäminen.

Yrittäjämäisen toiminnan lähtökohtia ovat innovatiivisuus, hallittu riskinotto sekä toiminnan aikaansaaminen. Innovatiivisuus voidaan määritellä kyvyksi ja haluksi luoda ja ottaa käyttöön uusia tai olennaisesti parannettuja tuotteita, prosesseja, palveluita tai keksintöjä. Myös toiminta itsessään voi olla innovatiivista. Opetuksen tavoitteena on pyrkiä edistämään kaikenlaista innovatiivisuutta, yhteistyötä ja vastuullisuutta.

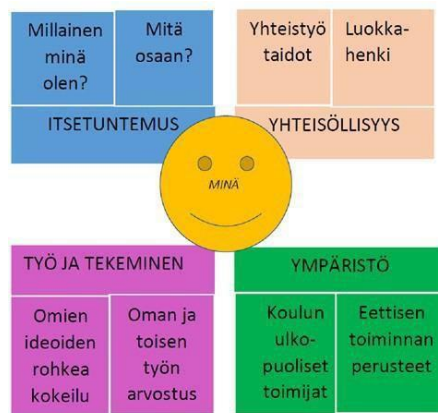
Luovaan toimintaan sekä uusien ideoiden kehittämiseen ja kokeiluun liittyy aina onnistumisen tai epäonnistumisen riski. Riski voi olla taloudellinen, psykologinen tai sosiaalinen. Niin yllättävä tai odotettua suurempi onnistuminen kuin pelätty ja valmistautumaton epäonnistuminenkin voivat asettaa toimijan vaikeaan tilanteeseen. Oppilaiden kanssa käsitellään näiden riskien olemassaoloa siten, että kukin voi ja osaa arvioida niitä omalla kohdallaan.

Hallittu riskinotto perustuu itsetuntemukseen sekä tietoon kohteesta. Siihen tarvitaan myös tietoa ympäristön muista toimijoista ja toiminnan lainalaisuuksista. Oppimisen tavoitteena tulisi olla optimistinen näkemys itsestä, mikä vahvistaa myönteistä minäkäsitystä ja uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiin.

Yrittäjämäinen toimintatapa pitää sisällään kyvyn nähdä ja ymmärtää eri tekijöiden vaikutus kokonaisuuteen sekä kyvyn saada osatekijät toimimaan tavoitteen saavuttamiseksi. Se on myös toiminnan loppuunsaattamista. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan avoimesti ympäröivän yhteiskunnan haasteisiin, ideoimaan ja suunnittelemaan, tekemään sinnikkäästi työtä päämäärän saavuttamiseksi sekä kantamaan vastuuta tekemästään.

Lähtökohtana voi olla ilmiöpohjainen oppiminen. Oppimiskokonaisuus voi muodostua pienistä osista, olla koko lukuvuoden kestävä projekti tai kaikkea siltä väliltä. Suositeltavaa kuitenkin on, että opetus järjestetään vähintään kahden tunnin kokonaisuuksina. Tämä mahdollistaa paremmin oppiaineelle luonteenomaisen toiminnan. Kaikenlainen yhteistyö kolmannen sektorin, yritysten ja muun yhteiskunnan toimijoiden kanssa on suotavaa.

Vuosiluokalla 7 yrittäjämäinen toimintatapa saa tuntijaossa yhden vuosiviikkotunnin uutena oppiaineena. Oppiaineen keskeinen aines on kuvattu nelikenttäkuviossa.



Yrittäjämäinen toimintatapa –oppiaineen keskeinen aines.

Oppiaineen tavoitteet

Yrittäjämäisen toimintatavan yleiset tavoitteet vuosiluokalla 7. Näitä tavoitteita syvennetään yrittäjämäinen toimintatapa –oppiaineessa:

Itsetuntemus (T1)

- ohjata oppilasta realistisen minäkuvan rakentamiseen
- rohkaista tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksia, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteitaan
- rohkaista hallittuun riskinottoon, suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteessa joustavasti ja luovasti
- auttaa tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja vastuu
- ohjata arkielämän ja oman elämän hallintaan
- harjaannuttaa johtamaan itseään, ryhmää sekä toimimaan itse johdettavana
- rohkaista uteliaisuuteen ja ihmettelyyn sekä kysymään, kyseenalaistamaan ja pohtimaan asioita eri näkökulmista
- rohkaista innovoimaan ja innostumaan
- harjaannuttaa onnistumisen ja epäonnistumisen tuomien tunteiden käsittelyä ja hyväksymistä sekä ohjata jatkotoimenpiteisiin, uudelleen tai toisella tavalla kokeilemiseen ja yrittämiseen

Yhteisöllisyys (T2)

- harjaannuttaa ja innostaa itseä sekä muita toimimaan yhdessä oppilaiden, opettajien ja muiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa
- kannustaa toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissä
- harjaannuttaa esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti
- kehittää vuorovaikutustaitoja auttaa ymmärtämään niiden merkitys
- harjaannuttaa vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Työ ja tekeminen (T3)

- edistää oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä ja työelämää kohtaa sekä tutustuttaa erilaisiin ammatteihin, töihin ja työpaikkoihin sekä elinkeinoelämän rakenteisiin
- oppia suunnittelemaan työprosesseja, arvioimaan riskejä ja toiminnan vaikutuksia, sekä erottamaan kannattava toiminta kannattamattomasta
- harjaannuttaa työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja
- kannustaa järjestelmällisyyteen ja sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa
- oppia arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä
- kannustaa, rohkaista ja opastaa näkemään ongelmia, epäkohtia ja puutteita sekä löytämään niihin pieniä tai suuria ratkaisuja
- kannustaa rohkeaan kokeiluun ja ideoiden kehittelyyn

- kannustaa tekemään asiat entistä paremmin

Ympäristö (T4)

- tutustuttaa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteisiin sekä ammatteihin
- perehdyttää eettisen toiminnan perusteisiin
- auttaa ymmärtämään kestäväen kehityksen merkitys kaikessa toiminnassa
- auttaa ymmärtämään kansainvälisen toiminnan mahdollisuudet

Oppiaineen sisällöt

Kurssin tarkennettuja sisältöjä on avattu yrittäjämäisen toimintatavan karttaan (kuva alla). Kurssin keskeiset sisällöt on kirjoitettu karttaan isoilla kirjaimilla, minkä lisäksi kartasta löytyy toteutus-esimerkkejä opettajalle ohjaamisen tueksi. Keskeiset sisällöt suoritetaan kurssin aikana halutussa järjestyksessä:

S1 Itsetuntemus

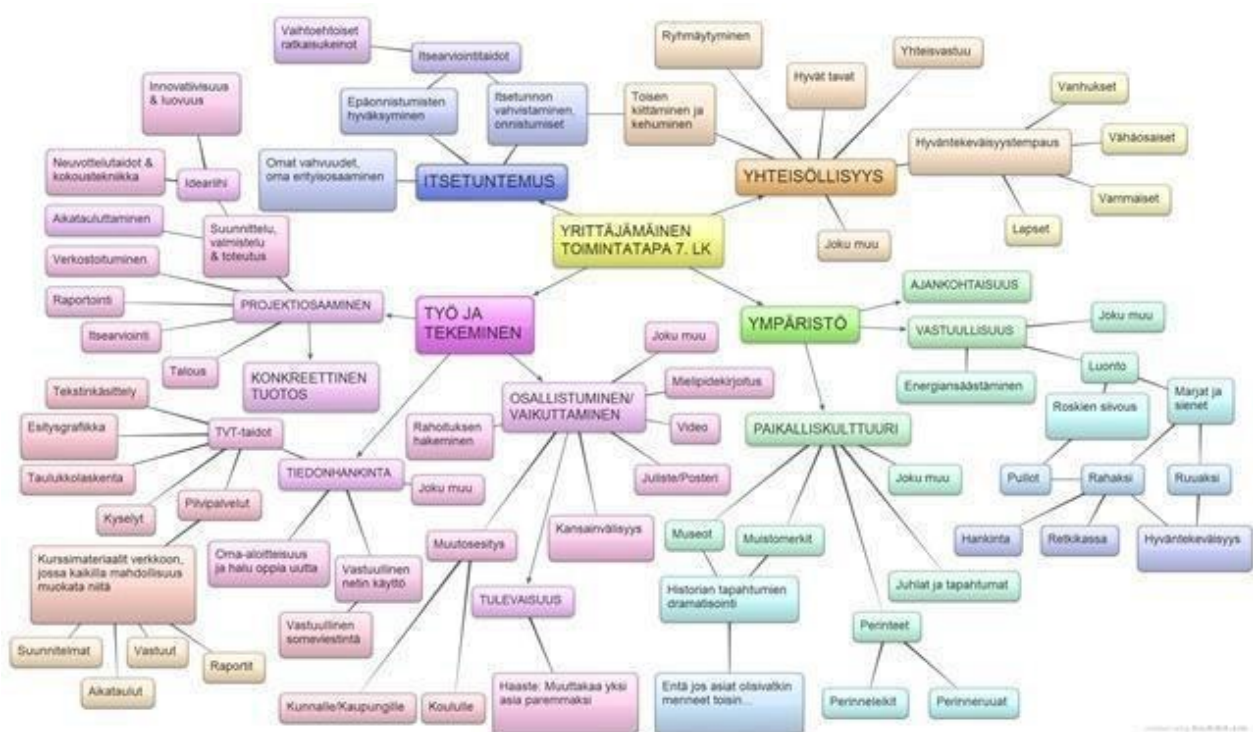
S2 Yhteisöllisyys

S3 Työ ja tekeminen

S4 Ympäristö

Esimerkkejä sisältöjen toteuttamiseksi:

- Oppilaat tutustuvat koulun lähellä sijaitsevaan museoalueeseen ja siihen liittyvään historiaan/tahtumaan sekä käyvät tutustumassa paikanpäällä. Oppilaat kirjoittavat historiaa uudelleen jatkamalla tarinaa otsikolla "jos asiat olisivatkin menneet...". (Keskeisistä sisällöistä tulee YMPÄRISTÖ-PAIKALLISKULTTUURI suoritetuksi ja myös TYÖ JA TEKEMINEN-TIEDONHANKINTA)
- Oppilaat keräävät lähimetsästä puolukoita ja myyvät ne marjanostajille tai lahjoittavat paikallisille vanhuksille (Keskeisistä sisällöistä tulee suoritetuksi YHTEISÖLLISYYS ja myös YMPÄRISTÖ-VASTUULLISUUS)
- Oppilaat ideoivat ja toteuttavat jonkin projektin esimerkiksi teemalla näin täällä elettiin 100 vuotta sitten ja pitävät yhtenä päivänä jonkinlaisen tapahtumapäivän muille oppilaille tai vaikka koulun ulkopuolisille. (Tällaisessa projektissa on mahdollisuus toteuttaa vaikka kaikki keskeiset sisällöt yhdellä projektilla, riippuen miten valmistelu ja toteutus suoritetaan.)
- Oppilaat järjestävät messut (harraste-, yritys-, joul-) (Projektissa toteutuvat kaikki sisällöt)
- Yhteistyöhanke vanhuspalveluiden tai UNICEF:in kanssa (Projektissa toteutuvat kaikki sisällöt)



Yrittäjämäinen toimintatapa –oppiaineen keskeiset sisällöt.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Koulun monipuolisten oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin pitää tukea oppilaiden itsetuntemuksen ja minäkuvan rakentumista; mahdollistaa toiminnalliset työtavat; opettaa ja kannustaa työn arvostamiseen ja loppuun saattamiseen, luovuuteen sekä hallittuun riskinottoon. Työtapojen valinnassa keskeistä on luoda turvallinen ja avoin oppimisympäristö, jossa on lupa kokeilla, onnistua ja epäonnistua myös luokahuoneen ulkopuolella aidoissa ympäristöissä. Kun on kivaa, oppii ja kun oppii, on kivaa! Oppilaiden työskentelyssä ajankohtaisuus, vastuullisuus ja paikalliskulttuuri, projektiosaaminen, osallistuminen, vaikuttaminen, tiedonhankint ja konkreettinen tuotos. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa sisältöjen toteuttamistapoja ja keskeiset sisällöt käsitellään yhdessä sovitulla tavalla, siten että samassa projektissa voi suorittaa yhden tai useamman sisällön kerrallaan. Opettaja ohjaa toimintaa.

Mitä on oppilaan yrittäjämäinen toimintatapa?

Kysy, kuka:

- ideoi?
- suunnittelee?
- valitsee toteutettavat ideat?
- ponnistelee?
- saa elämyksiä?
- panee itsensä likoon?
- harjoittelee yhteistyötaitoja?
- harjoittelee esiintymistä?
- harjoittelee mielipiteen esittämistä ja kantansa perustelua?
- huolehtii verkostoista?
- kantaa vastuun tekemisestä?

Jos vastaus on suurimmassa osassa oppilas, toimintaa voidaan pitää oppilaan yrittäjämäisenä toimintana. (Lähde: Levon-instituutin Auringonkukka-projekti)

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Yrittäjämäisen toimintatavan tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi ja pitkäjänteiseksi. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistasojen mukaiset oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt. Kurssin suoritustapa lisää oppilaiden omaa vastuuta kurssin hyväksytystä suorittamisesta.

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppilas täydentää rakentamaansa portfolioa. Yrittäjämäinen toimintatapa –oppiaine arvioidaan sanallisesti (hyväksytty/hylätty).

Hyväksytyn arvosanan kriteerit

- Aktiivinen osallistuminen kurssin eri vaiheisiin (suunnittelu, toteutus, raportointi)
- Konkreettinen tuotos ja sen dokumentointi
- Vertais- ja itsearvioinnin suorittaminen

Kurssin aikana oppilaat laativat kurssikansion, johon sisällytetään hyväksytyn arvosanan kriteerien edellyttämät asiat. Lopussa oppilaat tekevät raportin, jossa he kertovat perustellen miten jokainen vaadittu osa-alue (= kurssin keskeiset sisällöt) on suoritettu. Itsearvioinnissa oppilaat refleктоivat miltä tuntui itse suunnitella kurssin sisältö ja tavoitteet, sekä miltä kurssin suorittaminen tuntui. Lisäksi opettaja voi vaatia reflektioon käsiteltäväksi muita tärkeitä kokemuksia asioita.

4Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri Etelä-Pohjanmaalla

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

4. [Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri](#)

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia. Koulun toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien yhteisten periaatteiden pohdinta on tärkeä osa koulun opetussuunnitelmatyötä ja samalla koulun toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja arviointia. Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa koulutyön laatuun.

Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- Työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.



Eteläpohjalaista oppivan yhteisön toimintakulttuuria kehittävät periaatteet.

Etelä-Pohjanmaalla laadukkaan toimintakulttuurin keskiössä on koulu, oppiva yhteisö. Sen ympärille rakentuu kokonaisuus toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavista periaatteista (ks. perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luku 4.2). Maakuntastrategiassa eritelty tulevaisuuden osaamistarpeet on sisällytetty oppivan yhteisön toimintakulttuuria ohjaaviin periaatteisiin puhekuplien muodossa. Kaiken taustalla vaikuttavat maakunnalliset arvotemat: Opimme, tunnemme, toimimme ja iloitsemme (ks. Eteläpohjalainen opetussuunnitelma, luku 2).

Koulut voivat hyödyntää yllä olevaa kuviota oman koulunsa toimintakulttuurin kehittämisessä ja arvioinnissa. Kuvioon voidaan luoda kolmas ulottuvuus, missä pohditaan toimintakulttuuria koulun omasta näkökulmasta.

Tavoitteena on, että eteläpohjalaisten koulujen toimintakulttuuri tukee lapsen kasvua elinikäiseen oppimiseen, osallisuuteen, elämänhallintataitoihin sekä kestävästä kehityksestä, erilaisten oppimisympäristöjen ja eteläpohjalaisen kulttuuriperinnön tuntemiseen. Laadukkaan toimintakulttuurin kautta oppilaalle syntyy ehjä kasvatuksen ja opetuksen polku esiopetuksesta perusopetuksen päättövaiheeseen. Tämä edellyttää opettajien yhteistyötä erityisesti nivelvaiheissa sekä kuntien ja koulujen omien yhteistyöverkostojen hyödyntämistä. Toimintakulttuuria arvioidaan osana maakunnallisen opetussuunnitelman arviointia.

Koulut kirjaavat vuosisuunnitelmiinsa koulun toimintakulttuurin kehittämisen, edistämisen ja arvioinnin käytännöt.

Eteläpohjalaiset painotukset

Eteläpohjalainen opetussuunnitelmatyö tukee yhtenäistä perusopetuksen toimintakulttuuria. Etelä-Pohjanmaalla koulujen toimintakulttuurin painotukset ovat yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus, jotka on huomioitava oppimisympäristöjen kehittämisessä ja työtapojen valinnassa.

- **Yrittäjämäinen toimintatapa**

Yrittäjämäinen toimintatapa on ennen kaikkea asenne ja tapa toimia. Se on kansalaistaito, jota tarvitaan elämässä, opiskelussa ja tulevassa työssä riippumatta siitä, työskennelläänkö toisen palveluksessa vai itsenäisenä yrittäjänä.

Yrittäjämäinen toimintatapa on mukana kaikessa koulun toiminnassa ja siten se luo pohjan koko koulun toimintakulttuurille. Luovat toimintatavat yhdessä erilaisten verkostojen kanssa rohkaisevat katsomaan myös ympäröivään yhteiskuntaan.

YRITTÄJÄMÄINEN TOIMINTATAPA: Nelikenttä kuvio

Yrittäjämäinen toiminta on esim. oikeaa asennetta, päättävyyttä, vastuuntuntoa, innovatiivisuutta, tulevaisuusautuuteisuutta ja kykyä tehdä oikeita asioita.



Oppilas kerää perusopetuksen aikana portfolioon, johon hän kerää itselleen tärkeitä asioita, onnistumisen kokemuksia, mutta myös kehittymisen aiheita. Portfolioon avulla oppilas rakentaa identiteettiään, paikkaansa maailmassa, luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Oman oppimisen pitkäjänteinen seuranta ja dokumentointi luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle.

Portfoliota voidaan käyttää oppimisen ja arvioinnin tukena kaikissa oppiaineissa. Pääsääntöisesti portfolio tehdään sähköisesti. Se täydentyy ja kulkee oppilaan mukana koko yhtenäisen perusopetuksen ajan.

- **Osallisuus**

Etelä-Pohjanmaalla osallisuus on oppivan yhteisön rakentamista yhdessä. Se on aktiivista kansalaisuutta, osallisuuden edistämistä ja demokraattista toimintakulttuuria. Oppilaat osallistuvat koulussa oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.

Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnot täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Maakunnallisessa opetussuunnitelmatyössä on kiinnitetty erityistä huomiota yhteistyöhön eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa.

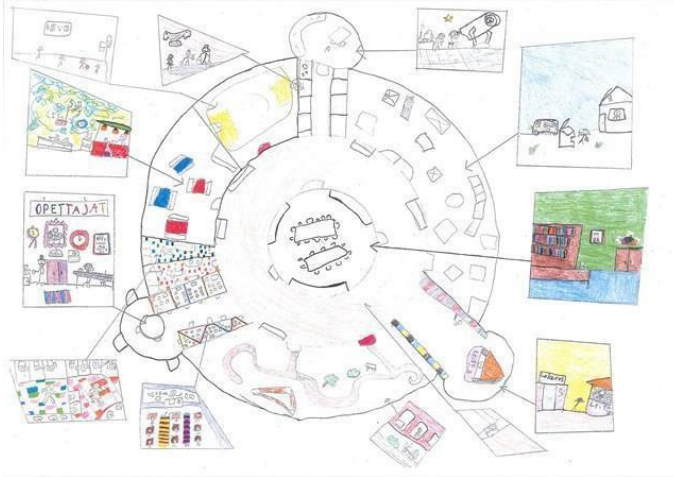
4.1 Oppimisympäristöt ja työtavat

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden.

Etelä-Pohjanmaalla kannustetaan monipuolisten oppimisympäristöjen hyödyntämiseen, esim. koulurakennuksen ulkopuolella tapahtuvaan monipuoliseen oppimiseen. Monimuotoiset oppimisympäristöt mahdollistavat vuorovaikutuksessa tapahtuvan oppimisen, yhdessä tekemisen sekä jaettuun asiantuntijuuteen perustuvan toimintakulttuurin. Toimintakulttuurin monipuolistamisessa myös tilojen rooli on keskeinen. Tärkeää on erilaisten yhteistyömuotojen kehittäminen koulun ja kodin sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.



Piirustus: Uudenlainen oppimisympäristö. Unelmien koulu. Koskiahde Helmi, Männikön koulu, Lapua

"Kouluun tultais aamulla varhain, ja opetuslaatu ois mitä parhain." Unelmien koulu. Köykkä Oona, Paulaharjun koulu, Kurikka

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Työtavoista tulee keskustella myös huoltajien kanssa. Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Huomioon otetaan myös eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet.

4.2 Työtavat

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Katso edellinen kappale "Oppimisympäristöt ja työtavat"

4.3 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet Etelä-Pohjanmaalla

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Maakunnallinen opetussuunnitelmatyö, yhteinen tuntijako sekä eteläpohjalaiset painotukset, yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus, tukevat esi- ja perusopetuksen yhtenäisyyttä ja opetuksen eheyttämistä.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että oppimiskokonaisuudet toteutuvat usean oppiaineen sisällä samanaikaisesti eheyttämällä. Etelä-Pohjanmaalla jokaisen oppilaan opintoihin tulee sisältyä vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Ohjaavana lähtökohtana voidaan pitää, että monialaisen oppimiskokonaisuuden laajuus vastaa oppilaan viikkotuntimäärää. Viikkotuntimäärän voi esimerkiksi hajauttaa pidemmälle ajanjaksolle, toteuttaa useiden teemapäivien kokonaisuutena tai projektiviikkona. Erilaisia käytännön toteuttamistapoja monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun löytyy perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvusta 4. Keskeistä on, että oppilaalla on mahdollisuus syventyä

riittävästi oppimiskokonaisuuden sisältöihin.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteita, sisältöjä, käytäntöjä ja arviointia suunniteltaessa otetaan huomioon eteläpohjalaiset painotukset ja erityispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen teemat. Toteuttamisen tulee ilmentää maakunnan ja koulun arvoja sekä oppimiskäsitystä. Lisäksi huomioidaan oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä sekä työnjakoa koskevat toimintatavat.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan koulukohtaisesti. Monialaiset oppimiskokonaisuudet linjataan koulujen opetussuunnitelmissa. Koulukohtaisissa vuosisuunnitelmissa on maininta siitä, mitkä ovat lukuvuodelle suunnitellut ja valitut monialaiset oppimiskokonaisuudet sekä miten oppilaat osallistetaan oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa. Koulukohtaisissa vuosisuunnitelmissa tarkennetaan monialaisten oppimiskokonaisuuksien järjestämisen käytännöt sekä oppimiskokonaisuuksiin liittyvän oppilasarvioinnin käytänteet. Oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla.

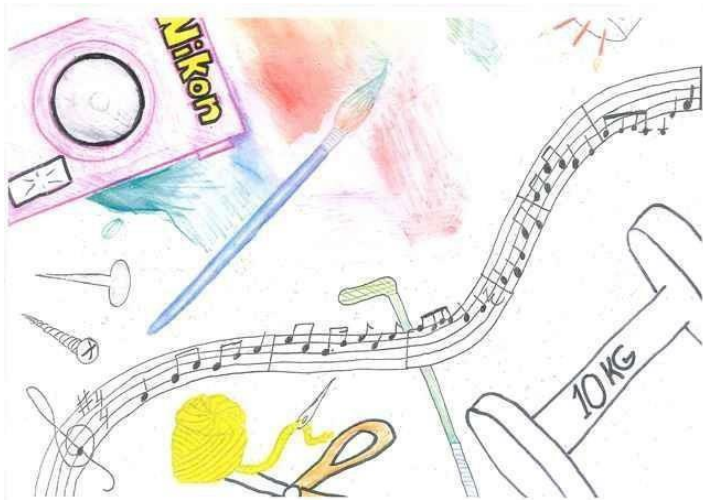
Monialaisten oppimiskokonaisuuksien arvioinnissa painotetaan työskentelyn arviointia (ks. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luku 6.3):

- taito työskennellä itsenäisesti
- taito työskennellä yhdessä
- taito suunnitella omaa työtään
- taito säädellä omaa työtään
- taito arvioida omaa työtään
- taito toimia vastuullisesti
- taito toimia parhaansa yrittäen
- taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa

Oppilaan osoittama osaaminen huomioidaan oppiaineiden sanallista arviota tai arvosanaa annettaessa. Oppilas saa palautetta työskentelystään monialaisen oppimiskokonaisuuden toteuttamisen aikana. Hänelle on annettava mahdollisuus monipuoliseen osaamisen arviointiin (ks. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luku 6). Oppilaiden työskentelytaitojen kehittäminen on perusopetuksen keskeisiä tavoitteita.

Opetuksen järjestäjä seuraa, arvioi ja kehittää oppimiskokonaisuuksien toimivuutta oman arviointijärjestelmänsä mukaisesti.

Alavuden kouluissa toteutettavat monialaiset oppimiskokonaisuudet ilmentävät koulun arvomaailmaa. Kokonaisuuksien tavoitteena on tarjota oppilaille monipuolisia työskentelymenetelmiä ja oppimisympäristöjä. Lisäksi niiden tavoitteena on muun muassa tarjota onnistumisen elämyksiä, vahvistaa kotiseututietämystä, ohjata hyviin käytöstapoihin ja toisten huomioonottamiseen. Oppimiskokonaisuuksien sisällöt ja toteuttamistavat suunnitellaan vuosiluokittain, oppilaiden ja opettajien vahvuudet ja osaamisalueet huomioiden. Oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa. Tarkemmat sisällöt kirjataan vuosisuunnitelmiin.



Piirustus: Monialaista oppimista unelmien koulussa. Unelmien koulu. Kia P., Sara K., Sanni O., Kuortane.

"Unelmiemme koulu olisi viihtyisä paikka, josta saisi ainutlaatuisia kokemuksia, kavereita, ja ennen kaikkea oppia. Siellä oppilaat käyttäytyisivät hyvin ja opettajat antaisivat enemmän vastuuta oppilaille." Unelmien koulu. Alakortes Henrietta ja Ohlgren Teeo, Pukkilan koulu, Kauhajoki. "Yhdessä tehtäisiin kaikkea kivaa, ei kukaan silloin toista vihaa." Unelmien koulu. Haapaniemi Laura, Teuvan Yhteiskoulu, Teuva.

4.3.1 Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Katso edellinen kappale "Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet"

5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen Etelä-Pohjanmaalla

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

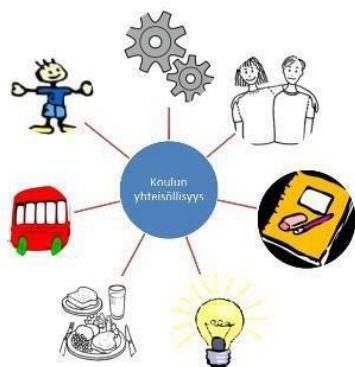
5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Kouluyhteisön jokainen jäsen kantaa vastuuta turvallisesta oppimisympäristöstä ja oppilaiden hyvinvoinnista. Koulun yhteisöllisyys rakentuu eteläpohjalaisten arvotemojen pohjalta (ks. eteläpohjalainen opetussuunnitelma, luku 2). Yhteisöllisessä koulussa vuorovaikutus ihmisten välillä on ystävällistä ja tasa-arvoista. Erilaiset ihmiset toimivat yhdessä toisiaan arvostaen. Koulun toimintakulttuuri luo turvallisen oppimisympäristön. **Koulujen toimintakulttuuria Alavudella on kuvattu luvussa 2.**

Turvallista koulupäivää, yhteistyötä ja kestävää tulevaisuutta rakennetaan aktiivisesti, tavoitteellisesti ja sisukkaasti yhdessä tehden ja yrittäen. Opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnan, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisesta. Oppilailla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintaan ja osallistua oppimisensa suunnitteluun. **Oppilaiden osallistamista kuvataan tarkemmin oppiainekohtaisissa osioissa, lisäksi kaikissa Alavuden kaupungin kouluissa toimii oppilaskunta.** Oppilaita osallistavat työtavat ja opetusmenetelmät edistävät työrauhaa. **Alavuden kaupungin kouluissa on omat järjestyssäännöt, joissa oppilaiden vastuu on määritelty.** Alakouluissa oppilaiden kanssa pohditaan luokan yhteisiä sääntöjä koulun järjestyssääntöjen lisäksi. Kummitoiminnan avulla isommat oppilaat ottavat vastuuta pienemmistä. Vanhemmat ja muut sidosryhmät tukevat koulun arkea. **Sidosryhmillä tarkoitetaan Alavudella mm. seurakuntia, urheiluseuroja ja muita harrasteyhdistyksiä.** Koulussa viihdytään yhdessä kavereiden ja ystävien kanssa. Hyvinvoivassa koulussa on ilo oppia. Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä.

Koulun yhteisöllisyys rakentuu monesta eri asiasta. Pohjalla vaikuttavat yhteiset arvot ja koulun toimintakulttuuri. Yhteinen vastuu koulupäivästä edellyttää koulun sisäistä yhteistyötä. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat mm.:



- koulukirjasto: yhteistyö kirjaston ja kirjastoauton kanssa
- koulun kerhotoiminta

- kodin ja koulun yhteistyö
- vanhempiyhteistyö toimii aktiivisena sidosryhmänä vanhempien, oppilaiden ja koulun välillä
- Alavuden koulujen yhteinen hyvinvointikysely Wilma-kyselynä oppilaille ja vanhemmille
- tuki- ja kummioppilastoiminta
- oppilaskuntatoiminta
- järjestyssäännöt
- yhteisöllinen oppilashuolto
- välituntitoiminta
- aamu- ja iltapäivätoiminta
- kouluruokailu
- koulumatkat ja -kuljetukset

Koulu tiedottaa lukuvuoden alussa kodeille, että oppilaan poissaolosta on ilmoitettava koululle ensimmäisenä poissaolopäivänä. Luokanopettaja on velvollinen seuraamaan oppilaan toistuvia, epäilyttäviä tai runsaita poissaoloja ja tuomaan julki huolensa toistuvista ja liiallisista poissaoloista.

Opettaja keskustelee oppilaan kanssa. Mahdollisimman varhain ollaan yhteydessä kotiin. Tämän jälkeen mukaan tulee koulukuraattori. Lastensuojeluun otetaan yhteyttä, elleivät edellä mainitut toimet tuota tulosta. Vanhemmille tiedotetaan aina toimista etukäteen.

Mikäli oppilaan käytös muuttuu huomattavasti, huoltajat, opettajat ja muut oppilaan hyvinvoinnista vastaavat aikuiset ovat velvollisia informoimaan toisiaan.

Järjestyssäännöt palautetaan mieliin lukuvuoden alussa. Järjestyssääntöjä päivitettäessä oppilaita kuullaan. Kurinpidossa noudatetaan koulukohtaista kasvatustietämisen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa.

Moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa.

Koti ja koulu toimivat yhteistyössä lapsen parhaaksi. Vanhempainvartteja ja -iltoja järjestetään tarpeen mukaan lukuvuoden aikana. Kouluissamme tuetaan vanhempainyhdistystoimintaa. Vanhempainyhdistyksen kokouksiin osallistuu pyydettyä opettajajäsentä.

5.1 Oppilaiden osallisuus

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Katso kappale "Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö"

5.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Katso kappale "Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö"

5.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Katso kappale "Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö"

5.4 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Kasvatuskeskustelun tavoitteena on koulun sääntöjen parempi noudattaminen ja niiden ymmärtäminen, jälki-istuntorangaistusten vähentäminen sekä koulun ja kodin välisen yhteistyön tiivistäminen. Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen (PoL 36§).

Kaikki ohjaaminen ja ojentaminen eivät johda kasvatuskeskusteluun. Oppilaita huomautetaan asiattomasta toiminnasta aina tarvittaessa; oppilaiden ohjaaminen ja ojentaminen sekä kasvatukselliset keskustelut kuuluvat koulun kasvatustyöhön. Ennen kasvatuskeskustelua kouluilla voi olla käytössä omia käytänteitä hyvän kouluarjen ylläpitämiseksi. Kasvatuskeskustelun paikka on siinä, missä aiemmin harkittiin jälki-istuntoa. Kyse on tilanteesta, jolloin kasvatuksellisesta ohjauksesta on tarpeen kirjata ja tiedottaa huoltajille. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi (PoL 35a§). Jälki-istunto voidaan

antaa toistuvien kasvatuskeskustelujen jälkeen tai ilman kasvatuskeskustelua, jos teko on ollut törkeä.

Jälki-istunnossa saa teettää kasvatuksellisia töitä. Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti. **Alavuden kouluilla on erillinen koulukohtainen kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma.**

Menettelytapa	Oppilaan poistaminen luokasta	Puhutteleminen	Kasvatuskeskustelu	Jälki-istunto	Kirjallinen varoitus	Erottaminen määräajaksi	Vehingonteko	Tavaroiden tarkistaminen
KIRJAA PÄIVÄKIRJAAN TMV.	X	X						
SUORITA KUULEMINEN (oppilas)			X	X	X	X	X	
TEON YKSILÖIMINEN KIRJAAAMISEN YHTEYDESSÄ			X	X	X	X	X	X
SUORITA KUULEMINEN (huoltaja)				X	X	X	X	
ILMOITA HUOLTAJALLE (puhelu/viesti)	X		X				X	X
HUOLTAJAN PAIKALLAOLO TILANTEESSA			Annettava mahdollisuus	Annettava mahdollisuus				
TÄYTÄ LOMAKE JA LÄHETÄ SE KOTIIN				X	X (kuulemispyytökirja)	X (kuulemispyytökirja)		
REHTORIN PÄÄTÖS					X			
TOIMIELIMEN PÄÄTÖS						X		
RANGAISTUKSEN MAKSIMIKESTO	Oppitunnin jaksolla olevaksi ajaksi	---	Max. 2 h.	Max. 2 h.	---	Max. 3 kk.	Max. 2h.	
HUOMIOITAVAA	Oppilaan valvonta tulee järjestää!				Menettelytapa vaihtelee opetuksen/koulutuksen järjestäjän linjauksen mukaan!	Lautakunta, jaosto tms. opetuksen/koulutuksen järjestäjän linjauksen mukaan!		Palautus tilaisuuden tai työpäivän päätyttyä. Tarkastaja aina kaksi!

Perusopetuslain mukaan oikeus toimia kurinpito-asioissa on viranhaltijoilla (opettajat, rehtori). Todistajana paikalla/toimenpiteessä voi olla kuka tahansa työntekijä.

Kurinpitokeinoja käytettäessä on noudatettava hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Jokaisella koulun opettajalla on velvollisuus puuttua tilanteeseen, jossa koulun sääntöjä rikotaan. Opettaja kuulee osapuolia ja tarvittaessa kirjaa tapahtuneen raporttiin, joka arkistoidaan. Asiakirjaan (kasvatuskeskustelu) kirjataan häiriötilanteeseen osallisina olleet oppilaat ja heidän näkemyksensä tapahtuneesta. Opettaja määrää myös mahdolliset rangaistukset. Rangaistuksina käytetään niitä kurinpidollisia keinoja, jotka on lueteltu perusopetuslaissa. Asiasta tiedotetaan luokanopettajalle /luokanvalvojalle, rehtorille ja asianosaisten oppilaiden huoltajille.

Opettajakunta kertoo kurinpidolliset keinot aina lukuvuotta aloitettaessa.

Koulun järjestyssäännöistä tiedotetaan koulun lukuvuositedotteessa sekä koulun peda.net-sivuilla.

5.5 Opetuksen järjestämistapoja

5.5.1 Vuosiluokkiin sitomaton opetus

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Vuosiluokkiin sitomaton opetus

Vuosiluokkiin sitomatonta opetusta voidaan käyttää koko koulun, tiettyjen vuosiluokkien tai yksittäisten oppilaiden opetuksen järjestämisessä. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on yksilöllisen opinnoissa etenemisen mahdollistava järjestely. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana. (ks. perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 5). Vuosiluokkiin sitomaton opetus mahdollistaa sisäisen yrittäjyyden, eriyttämisen molempiin suuntiin sekä osallistaa oppilasta ja huoltajia. Jokaiselle vuosiluokkiin sitomatonta opetusta saavalle oppilaalle tulee tehdä oppimissuunnitelma, jossa myös käsitellään oppilaan arviointi (ks. eteläpohjalainen opetussuunnitelma, luku 6).

Alavudella oppilas voi edetä opinnoissaan vuosiluokkiin sitomattomasti erillisellä päätöksellä.

5.5.2 Yhdysluokkaopetus

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Yhdysluokkaopetus

Maakunnassamme on paljon pieniä kouluja, joissa toteutetaan yhdysluokkaopetusta. Mikäli yhdysluokassa järjestetään opetusta vuorokurssiperiaatteen mukaisesti, parillisina vuosina luetaan parillista vuorokurssia esim. 2017-2018 luetaan 2., 4. ja 6. luokan vuorokurssia. Eteläpohjalaisissa kouluissa voidaan tehdä koulukohtaisia pedagogisia ratkaisuja, jotta vuorokurssien toteuttaminen on toimivaa ja käytännön kannalta järkevää. Nämä kirjataan koulun opetussuunnitelmaan tai vuosisuunnitelmaan opetuksen järjestämisen linjauksen mukaisesti. **Alavuden kouluissa opetetaan ensisijaisesti vuosikurssien mukaisesti äidinkieltä, matematiikkaa ja vieraita kieliä.**

Valtioneuvoston tuntijakoasetuksessa (422/2012) määritellyistä viikkotuntimääristä ei voi poiketa. Opetushallitus on tässä opetussuunnitelmaprosessissa linjannut, että yhdysluokkaopetuksessa 3. ja 4.-luokkien viikkotuntimäärää ei voi tasata.

Tuntijaon käytännön soveltaminen riippuu kulloinkin käytettävissä olevan tuntikehyksen määrästä. Alla olevat ratkaisuesimerkit pohjaavat maakunnalliseen tuntijakoon. Kunnat voivat halutessaan resursoida enemmän tunteja. (Ks. eteläpohjalainen opetussuunnitelma, luku 1).

Yhdysluokkaopetuksen haasteet uudessa tuntijaossa

1.-2. luokka

1.-2. luokan tuntikehys voi olla suoraan maakunnallisen mallin mukainen. Koulun on päätettävä painotustuntien järjestäminen opetuksen järjestäjän linjausten pohjalta. **Alavudella yhdysluokkaopetusta antavissa kouluissa 1. ja 2. luokan painotustunti lisätään äidinkielen oppimäärään. Tämän tunnin oppisisällöt koostuvat lähinnä kielellistä tietoisuutta lisäävistä peleistä, leikeistä ja draamatuokioista. Opetuskielenä käytetään äidinkieltä ja A1-kieltä.**

3.-4. luokan tuntijaon ratkaisumahdollisuuksia

3.-4.lk Liikunta

Tuntijako: 3.lk:lla on liikuntaa 1 tunti enemmän kuin 4.lk:lla.

Ratkaisumahdollisuuksia:

- 1) Kolmasluokkalaisten yhdistetään 1.-2.luokan liikuntaan, jolloin 4.lk:n T&T olisi yhdistettynä 5.-6.lk:n kanssa.
 - 2) Neljäsluokkalaisten T&T-valinta on liikunta, jolloin 3.-4.lk on mahdollista pitää samassa ryhmässä.
- 3.-4.lk Kuvataide Tuntijako: 3.lk:lla on 1 tunti enemmän kuvataide kuin 4.lk:lla.

Ratkaisumahdollisuuksia:

- 1) Kolmasluokkalaisten kuvataide ja neljäsluokkalaisten uskonto ovat samaan aikaan.
- 2) Neljäsluokkalaisten T&T-valinta olisi kuvataide, jolloin 3.-4.lk:n kuvataide olisi mahdollista pitää yhtä aikaa. Tässä tapauksessa 3.lk:n 1 liikuntatunti olisi oltava 1.- 2.lk:n kanssa yhtä aikaa.

4.-6. luokan valinnainen

- Pienillä kouluilla oppilaiden valinnan mahdollisuutta saadaan lisättyä järjestämällä opetus jaksoittain teemaopetuksena. Tässä huomioitava opetuksen järjestäjän linjaukset.

5.-6. luokka

Tuntijako: Viikkotuntimäärä sama 25. 5-luokalla englantia 3 viikkotuntia ja matematiikkaa 4 viikkotuntia. 6-luokalla englantia 2 viikkotuntia ja matematiikkaa 3 viikkotuntia sekä ruotsia 2 viikkotuntia.

5.5.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Eteläpohjalainen opetussuunnitelmatyö mahdollistaa yhteistyön etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen järjestämisessä. Esimerkiksi valinnaisten kielten opetuksessa etäyhteyksien hyödyntäminen voi olla tarkoituksenmukaista. Kunnat käyttävät etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta tarpeen mukaan. Etäopetuksella on mahdollisuus edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta. Katsomusaineiden opetuksessa hyödynnetään etäopetusta yhteistyössä maakunnallisesti.

5.5.4 Joustava perusopetus

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Joustava perusopetus

Joustava perusopetus on työelämäpainotteinen ja toiminnallinen tapa suorittaa peruskoulun yläkoulu. Tavoitteena on tukea monipuolisesti nuoria ja ehkäistä ongelmia puuttamalla niihin varhaisessa vaiheessa. Tarkoituksena on kehittää perusopetuksen toimintatapoja ja opetusmenetelmiä niin, että ne vastaavat paremmin nuorten yksilöllisiin tarpeisiin. Jokaiselle joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, joka sisältää myös oppilaan arvioinnin (ks. maakunnallinen OPS, luku 6.) **Alavudella on mahdollista suorittaa peruskoulun yläkoulua joustavan perusopetuksen toimintana. Joustavan perusopetuksen keskeiset toimintatavat ja käytänteet määritellään joustavaa perusopetusta järjestävän koulun vuosisuunnitelmassa.**

5.5.5 Opetus erityisissä tilanteissa

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Opetus erityisissä tilanteissa

Sairaalaopetus

Seinäjoen kaupungin ylläpitämässä Ruutipuiston sairaalakoulussa annetaan opetusta erikoissairaanhoidossa oleville oppilaille, jotka tulevat eri puolilta Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriä. Sairaalaopetus koskee pääasiassa lasten- tai nuorisopsykiatrisessa osastohoidossa tai poliklinisessa hoidossa olevia lapsia ja nuoria. Myös somaattisessa hoidossa olevat, neurologisissa tutkimuksissa tai hoidossa olevat sekä syömishäiriöyksikön peruskouluikäiset potilaat ovat oikeutettuja sairaalaopetukseen.

Erikoissairaanhoidossa olevan perusopetuksen oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti omassa lähikoulussa, johon oppilas on otettu oppilaaksi. Oppilaan kotikunta päättää oppilaan lähikoulusta. Sairaalaopetukseen oppilas otetaan, mikäli opetuksen järjestäminen ei tukitoimista huolimatta ole oppilaan edun mukaista.

Sairaalakouluun tullaan hoidon kautta. Hoitoon hakeudutaan huoltajien toimesta. Nuorten kohdalla hoitoon voidaan hakeutua myös omatoimisesti. Lähikoulun monialainen, yksilökohtaisen oppilashuoltoryhmä voi olla lapsen, nuoren ja huoltajien tukena hoitoonohjauksessa, mutta ei voi sivuuttaa perheitä ja huoltajia. Lähetteen psykiatrian poliklinikalle kirjoittaa lääkäri.

Sairaalaopetuksessa olevan oppilaan tulee olla aina sisäänkirjoitettuna sairaalaan ja erikoissairaanhoidon hoitokontakti määriteltynä joko osasto- tai avohoidolliseksi ennen oppilaaksiottoa. Oppilaaksiottopäätöksen tekee sairaalakoulun rehtori kuultuaan päätöksen tueksi kaikkia tarvittavia osapuolia. Sairalakoulun rehtori ottaa oppilaaksi sekä Seinäjoella asuvat että vieraasta kunnasta tulevat osasto- ja avo-oppilaat. Avohoidossa oleva oppilas käy lähikoulua tai sairaalakoulua kotoa tai sijoituspaikasta käsin. Myös hoidon jonoaiheessa oleva oppilas voidaan oppilastilanteen salliessa ottaa väliaikaisesti sairaalaopetukseen avohoidollisena oppilaana, mikäli omassa lähikoulussa annettavat tukitoimet eivät riitä.

Sairaalaopetukseen sovelletaan perusopetuslain säännöksiä, mikä edellyttää, että potilaana olevien oppilaiden opetus on järjestettävä perusopetuslain 3 §:n mukaisesti oppilaan ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Sairalakoulussa noudatetaan oman koulun tai tarvittaessa sairaalakoulun opetussuunnitelmaa. Erikoissairaanhoidossa oleva oppilas on myös oikeutettu maksuttomaan kuljetukseen tai riittävään avustukseen osallistuessaan sairaalaopetukseen.

Oppilaalla on lakiin perustuva oikeus palata lähikouluun sairaalaopetuksen jälkeen. Oppilaan kotikunnan opetuksen järjestäjän tulee hoidosta vastaavan sairaalan kanssa moniammatillisessa yhteistyössä järjestää siirtymisen kannalta välttämätön tuki opetuksen järjestämiseksi oppilaan siirtyessä takaisin lähikouluun. Oppilaalle voidaan nivelvaiheessa järjestää esimerkiksi liukuva paluu omalle koululle siten, että hän käy vielä hoidossa ollessaan koulupäiviä omassa lähikoulussaan tai muu tukitoimi.

Sairalakoulun opiskeluhuoltoryhmänä toimivat osastojen hoitotiimit, joissa on mukana sairaalakoulun edustus. Kun oppilashuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään yksittäisen opiskelijan oppilashuollon tarvetta, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö kirjaa ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät opiskelijaa koskevat tiedot oppilashuoltokertomukseen. Vieraskuntalaisten oppilaiden osalta yksilökohtaisessa työssä lain edellyttämistä kirjaamisista oppilashuoltokertomuksiin vastaavat oppilaan kotikunnan toimijat sekä ennen että jälkeen sairaalaopetusjakson.

Osastolta sairaalakouluun:

Yhteydenotto sairaalakouluun tapahtuu lasten- ja nuorisopsykiatrian osastojen, somaattisten osastojen tai syömishäiriöyksikön toimesta. Yhteys otetaan sairaalakoulun johtajaan tai opettajaan. Sairalakoululle annetaan ensimmäiset tiedot lapsesta ja nuoresta viikoittain pidettävissä

koulupalavereissa osastoilla. Koulupalavereihin osallistuvat myös oppilaat. Sairaalakoulun opettaja osallistuu myös hoitosuunnitelmanneuvotteluihin, joissa saadaan lisävalaisua oppilaiden taustoihin ja tilanteisiin. Hoitosuunnitelmanneuvotteluissa aloitetaan yhteistyö myös oppilaiden vanhempien kanssa. Somaattisilta osastoilta otetaan yhteys sairaalakouluun ja sovitaan opetuksen järjestämisestä tapauskohtaisesti. Oppilaan hoitotiimi osastolla toimii yksilöllisen oppilashuoltotyön asiantuntijaryhmänä osastojakson ajan. Oppilaan koulupaikka säilyy omalla kotikoululla.

Poliklinikalta sairaalakouluun (avo-oppilas):

Yhteydenotto sairaalakouluun tapahtuu lasten tai nuorisopsykiatrian poliklinikan toimesta, jotka määrittävät hoidon piirissä olevien sairaalakoulupaikan tarpeen. Yhteys otetaan sairaalakoulun johtajaan. Pidetään kouluneuvottelu, jossa kartoitetaan kaikki mahdollinen perustasolla annettu tuki, joka on edellytyksenä avopaikalle. Sovitaan opetuksen järjestämisestä ja jakson pituudesta tapauskohtaisesti. Oppilaan hoitotiimi psykiatrian poliklinikalla toimii yksilöllisen oppilashuoltotyön asiantuntijaryhmänä sairaalakoulujakson ajan. Oppilaan koulupaikka säilyy omalla kotikoululla. Sairaalakoulun avo-oppilaspaikka ei ole vaihtoehto lastensuojelullisille toimille.

Takaisin omaan kotikouluun:

Järjestetään kouluasioita koskeva neuvottelu, jossa varmistetaan koulun kannalta oleellisen tiedon siirtyminen kotikouluun. Nivelvaihe ja siihen valmistautuminen on hyvä olla riittävän pitkä. Nivelvaiheeseen suunnitellaan riittävät ja perustellut tukitoimet. Tukitoimet ja vastuuhenkilöt kirjataan ylös. Siirtymiseen liittyvät asiat dokumentoidaan.

Oppilaan arviointi sairaalaopetuksessa:

Jos oppilas opiskelee sairaalakoulussa vain lyhyen jakson, todistuksen antaa oppilaan oma kotikoulu. Kotikoulun tulee ottaa todistusta antaessaan huomioon sairaalakoulun antamat tiedot sairaalakoulussa opiskelusta ajasta. Jos oppilas opiskelee sairaalakoulussa pidemmän jakson, lukukauden tai sitä pidemmän ajan, todistuksen antaa sairaalakoulu. Päättötodistus annetaan oppilaalle aina kotikoulun lomakkeella ja todistuksen allekirjoittaa kotikoulun rehtori. Päättöarvioinnin suorittavat kotikoulun ja sairaalakoulun oppilasta opettaneet opettajat yhdessä. (ks. maakunnallinen OPS, luku 6).

Sairaalakoululla on erikoissairaanhoidon tukena omat tehtävänsä:

- Tarjotaan sairaalahoidossa oleville normaaleja arjen toimintoja kuten koulunkäynti.
- Pyritään ylläpitämään ja tarvittaessa palauttamaan koulunkäyntirutiineja.
- Aloitetaan tarvittaessa korjaava opetus esimerkiksi pitkien poissaolojaksojen jälkeen. Korjaavalla opetuksella tarkoitetaan esimerkiksi poissaoloista johtuvien opillisten aukkojen paikkaamista.
- Arvioidaan oppilaan psyykkistä toimintakykyä yhteistyössä hoidon kanssa.
- Kartoitetaan mahdollisia oppimisen ja koulunkäynnin haasteita.
- Etsitään oppilaan vahvuuksia.
- Pidetään yhteyttä ja neuvotellaan hoidon, kotikoulun sekä oppilaiden huoltajien ja tarvittaessa lastensuojelun kanssa.
- Noudatetaan oman koulun tai tarvittaessa sairaalakoulun opetussuunnitelmaa.

5.6 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta Etelä-Pohjanmaalla

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Kasvatuksellinen moniammatillinen yhteistyö vahvistaa turvallista kouluarkea ja tukee yhteisön hyvinvointia. Eteläpohjalainen koulu on osa ympäröivää yhteiskuntaa. Esimerkiksi koulun kerhot, koulukirjastotoiminta, oppilaskuntatoiminta, kouluterveydenhuolto, kouluruokailu, koulumatkat ja –kuljetukset, retket, juhlat ja tapahtumat kasvattavat oppilasta vastuullisuuteen, omatoimisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Ne myös osaltaan vahvistavat osallisuutta, kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä sekä mahdollistavat oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan koulupäivän.

Eteläpohjalaisessa opetussuunnitelmassa painotetaan osallisuutta. Oppilaita osallistetaan koulun toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Yhteistyötä on kuvattu myös maakunnallisen opetussuunnitelman luvussa 1.

Opetussuunnitelmassa kuvataan opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan muun toiminnan yhteistyön toimintakäytännöt. **Alavuden kaupungin koulukuljetussäännössä määritellään ne periaatteet, joiden mukaan koulukuljetus järjestetään esioppilaille ja perusopetuksen oppilaille. Lisäksi koulukuljetussäännön tehtävänä on toimia tiedonjakajana koulukuljetuksista vastaaville autoilijoille, kouluille sekä oppilaiden huoltajille.**

6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN 2014 MUUTOKSET
OPETUSHALLITUS
10.2.2020

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA Hyväksytty Osaajan ohjausryhmässä 27.3.2020

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Eteläpohjalaiset tarkennukset on kirjattu asiakirjaan vihreällä värillä. Taulukot ja kuviot ovat maakunnallisia lisäyksiä.

6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain¹ ja -asetuksen² mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.³

¹ Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.

² Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.

³ Perusopetusasetus 10 §

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.6.1 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁴ Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.⁵

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.⁶

Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Maakunnallinen arviointikulttuuri

Arviointi perustuu aina opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja maakunnallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Arviointi toteutetaan maakunnassa yhtenäisin periaattein, jolloin oppilaat ovat samanarvoisessa asemassa. Maakunnalliset painopisteet yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus huomioidaan arvioinnissa.

⁴ Perusopetusasetus 10 §

⁵ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

⁶ Perusopetusasetus 13 § 1 mom.

6.3 Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarviointin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁷ Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.⁸

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö kouluyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

⁷ Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

⁸ Perusopetusasetus 13 § 2 mom.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti.⁹ Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytänteet suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

⁹ Perusopetuslaki 22 § 1 mom.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytännöissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Maakunnallisen opetussuunnitelman opintojen aikaisen arvioinnin periaatteita ja toteuttamisesimerkkejä sisältävässä taulukossa on esitelty formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin keinoja. Niiden kesto ja toteuttamistapa voivat vaihdella.

Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden ja huoltajien tiedossa. Opettaja tiedottaa oppilaita ja huoltajia lukukausien, oppimisjaksojen tai oppimiskokonaisuuksien alussa käyttämistään arviointitavoista ja -kriteereistä. Arvioinnista tiedottamisen muodot ja käytännön toteutus linjataan kuntakohtaisesti.

Taulukko 1: Opintojen aikaisen monipuolisen arvioinnin toteuttamiskäytänteitä

Arvioinnin periaate	Toteutusesimerkkejä
Osallisuus	- itsearviointi - oppilas asettaa omat tavoitteensa ja arvioi niiden toteutumisen - portfolio - vertaispalaute, pari- ja ryhmäpalaute
Jatkuvuus	- väliarvioinnit - keskustelu oppimisprosessin aikana
Kannustavuus	- huomio koko oppimisen prosessiin - huomataan pienetkin edistysaskeleet
Monipuolisuus	- arviointikeskustelut - vertaispalaute, pari- ja ryhmäpalaute - monialaiset oppimiskokonaisuudet - kirjallinen itsearviointi - todistukset - portfolio - draama - kuvallinen ilmaisu - projektin arviointi - koko oppimisprosessin arviointi - tietotekniikka apuna
Oppimisen edistäminen	- jatkuva arviointi oppimisprosessin aikana - kannustus ja tuki ryhmältä tai opettajalta - rajatut ja selvät tavoitteet
Oikeudenmukaisuus ja eettisyys	- oppilaita ei vertailla, vaan arvioidaan oppilaan omaa edistymistä - tavoitteiden ja koko arvioinnin näkyväksi tekeminen (esim. tavoitteet ja arviointitavat ilmoitetaan oppilaille ja huoltajille selkeästi)
Totuudellisuus	- myös korjaamista vaativat asiat esille kannustavassa hengessä - suora palaute - epäonnistumisen ja pettymyksen sietokyvyn kasvattaminen
Yrittäjämäinen toimintatapa	- kurssikansio, portfolio - itsearviointi - oppilas reflektoi omaa oppimistaan - vertaispalaute, pari- ja ryhmäpalaute - kannustavalla arvioinnilla oppilasta motivoidaan yrittämään parhaansa
Yhteistyö kotien kanssa	- tavoitteet ja arviointitavat etukäteen tiedoksi - vanhempainillat (informatiivisesti, esim. tavoitteet käydään läpi) - muut tapaamiset - tiedotteet - arviointikeskustelut - selkeä tiedottaminen, jos oppimisessa tapahtuu muutoksia - palaute vanhemmilta tavoitteiden saavuttamisesta esim. arviointikeskusteluissa - koulun kotisivu esim. käyttäytymisen kriteerit

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin

tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet

Oppilas oppii:

- noudattamaan koulun sääntöjä ja annettuja ohjeita
- käyttäytymään kohteliaasti, ystävällisesti, suvaitsevaisesti ja auttavaisesti muita kohtaan
- käyttäytymään tilanteeseen sopivalla tavalla
- antamaan työrauhan
- toimimaan kouluyhteisössä rakentavasti
- käyttämään asiallista ja tilanteeseen sopivaa kieltä
- työskentelemään erilaisissa ryhmissä.

Taulukko 2: Käyttäytymisestä annettavan arvosanan kriteerit

Arvosana	Kriteerit
10 erinomainen	• Oppilas noudattaa koulun sääntöjä. • Oppilas käyttäytyy esimerkillisen kohteliaasti, ystävällisesti ja auttavaisesti muita kohtaan. • Oppilas käyttäytyy esimerkillisen oikeudenmukaisesti ja suvaitsevaisesti muita kohtaan. • Oppilas sopeutuu työhön erilaisissa ryhmissä ja edistää yhteistä työskentelyä. • Oppilas edistää työrauhaa. • Oppilaan kielenkäyttö on esimerkillistä. • Oppilas luo käytöksellään ympärilleen myönteistä ilmapiiriä. • Oppilasta ei ole ojennettu eikä hän ole saanut kurinpidollisia rangaistuksia.
9 kiitettävä	• Oppilas noudattaa koulun sääntöjä. • Oppilas käyttäytyy kohteliaasti, ystävällisesti ja auttavaisesti muita kohtaan. • Oppilas käyttäytyy oikeudenmukaisesti ja suvaitsevaisesti muita kohtaan. • Oppilas sopeutuu työhön erilaisissa ryhmissä. • Oppilas antaa toisille työrauhan. • Oppilaan kielenkäyttö on asiallista. • Oppilasta ei ole ojennettu kirjallisesti eikä hän ole saanut kurinpidollisia rangaistuksia.
8 hyvä	• Oppilas noudattaa koulun sääntöjä. • Oppilas sopeutuu yleensä työhön erilaisissa ryhmissä. • Oppilas antaa toisille yleensä työrauhan. • Oppilas käyttäytyy ystävällisesti muita kohtaan. • Oppilaan kielenkäyttö on yleensä asiallista. • Oppilasta on voitu ojentaa, jolloin hän muuttaa käyttäytymistään ohjattuun suuntaan.
7 tydyttävä	• Oppilaalla on vaikeuksia koulun sääntöjen noudattamisessa. • Oppilas häiritsee joskus työrauhaa. • Oppilaalla on jonkin verran ongelmia sopeutumisessa työhön erilaisissa ryhmissä. • Oppilaalla on joskus vaikeuksia ottaa toiset huomioon. • Oppilaan kielenkäyttö vaatii ohjausta. • Oppilaan käyttäytymistä joudutaan ohjeistamaan. • Oppilas on voinut saada joitain kurinpitovirheistä.
6 kohtalainen	• Oppilaalla on vaikeuksia koulun sääntöjen noudattamisessa. • Oppilaalla on ongelmia sopeutumisessa työhön erilaisissa ryhmissä. • Oppilaalla on vaikeuksia ottaa toisia huomioon. • Oppilas häiritsee toistuvasti työrauhaa. • Oppilaan kielenkäyttö vaatii usein ohjausta. • Oppilaan käyttäytymistä joudutaan ohjeistamaan toistuvasti. • Oppilas on saanut useita kurinpitovirheistä.
5 välttävä	• Oppilaalla on usein vaikeuksia koulun sääntöjen noudattamisessa. • Oppilaalla on ongelmia sopeutumisessa työhön erilaisissa ryhmissä. • Oppilas ei anna toisille työrauhaa. • Oppilas ei osaa ottaa toisia huomioon. • Oppilaan kielenkäyttö on asiatonta. • Oppilaan käyttäytymistä joudutaan ohjeistamaan jatkuvasti. • Oppilas on saanut useita kurinpitovirheistä, joilla ei ole ollut vaikutusta. • Oppilaan käytös on välinpitämätöntä.
4 hylätty	• Oppilas ei kykene toimimaan kouluyhteisössä.

Kuvio 1: Arviointi oppimisprosessin aikana



6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.¹⁰

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä.¹¹ Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai

¹⁰ Perusopetusasetus 11 § 1 mom.

¹¹ Perusopetusasetus 11 § 1 ja 2 mom.

lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritushallinnus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositolustukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.¹²

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen käytännöistä päätetään kuntakohtaisesti.

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositolustuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.¹³

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.¹⁴

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Opintokokonaisuudet, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytys opinnoissa etenemiseen, määritellään käytännössä henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) tai opinto-ohjelmassa. Opintokokonaisuuksien määrittely tapahtuu oppilaan henkilökohtaisista lähtökohdista. Maakunnalliseen opetussuunnitelmaan kirjatut opiskelun erityiset painoalueet voivat toimia opintokokonaisuuksien määrittelyn lähtökohtana.

¹² Perusopetusasetus 11 § 2 mom.

¹³ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

¹⁴ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä.¹⁵ Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositolustukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty- merkinnällä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

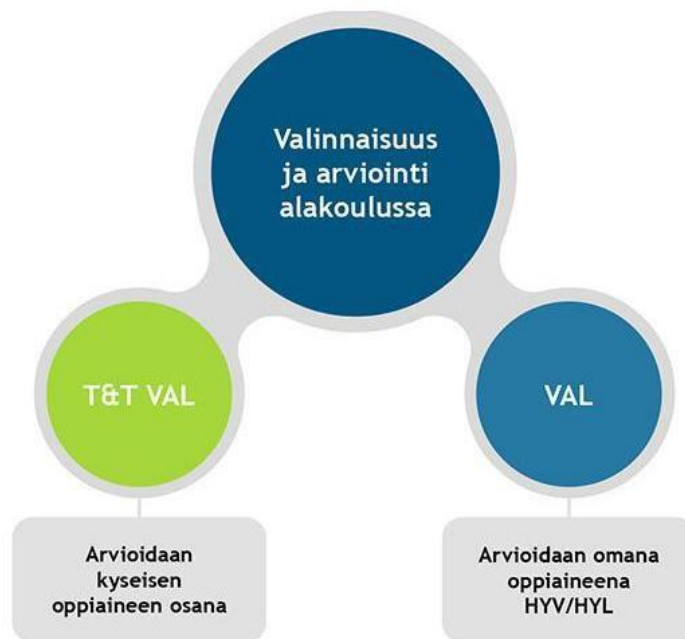
ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Valinnaisten aineiden arviointi

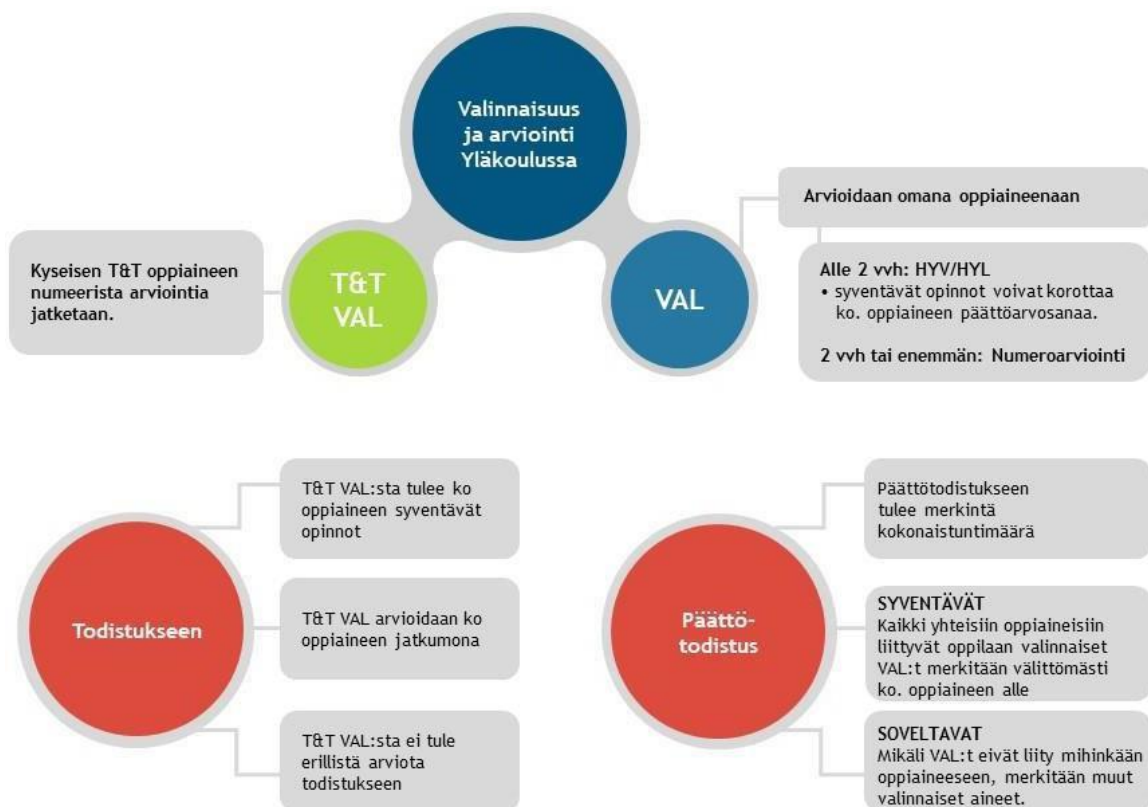
Valinnaiset aineet arvioidaan sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa. Valinnaisille aineille tulee määritellä tavoitteet ja arvioinnin kriteerit (hyväksytyn ja numeerisesti arvioitavissa aineissa myös hyvän osaamisen kriteerit).

¹⁵ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

Kuvio 2: Valinnaisten aineiden arviointi alakoulussa



Kuvio 3: Valinnaisten aineiden arviointi yläkoulussa



6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaille, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3 Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänskatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä¹⁶ tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

¹⁶ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty- merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

6.8.6 *Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi*

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.¹⁷ Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.¹⁸

¹⁷ Perusopetuslaki 35 §

¹⁸ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksyttyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Oikeudenmukainen arviointi edellyttää näyttöjä oppiainekohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Oppilaalle tulee antaa mahdollisuus osoittaa hyväksytyt tiedot ja taidot erillisessä kokeessa tai muulla näytöllä, jolla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt on linjattu kuntakohtaisesti päätettäviksi asioiksi. Ehdoista on kuitenkin tehty yhteinen linjaus maakunnallisesti. Jos oppilas ei suoriudu vuosiluokan oppiaineen oppimäärästä, luokalta siirtyminen on ehdollista. Tällöin annetaan ainekohtaisesti mahdollisuus yhteen erilliseen kokeeseen tai muuhun näyttöön. Erillisen kokeen ajankohta määritellään lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa. Muut näytöt oppilaan osaamisesta suunnitellaan osana oppilaalle laadittavaa opinto-ohjelmaa tai oppimissuunnitelmaa.

Opetuksen järjestäjä laatii toimintamallin koulupoissaoloihin puuttumisesta.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.¹⁹

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

¹⁹ Perusopetusasetus 19 §

6.11.2

Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositolistuksiin ja mahdollisiin välitolistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositolistuksissa ja mahdollisissa välitolistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päätötolistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitolistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositolistuksissa ja mahdollisissa välitolistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päätösarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.²⁰ Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

6.11.3

Lukuvuositolistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositolistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päätötolistuksen. Lukuvuositolistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositolistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestä luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko²¹.

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositolistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositolistuksissa ja mahdollisissa välitolistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämäntätomustiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositolistukseen ja mahdollisiin välitolistuksiin muodossa ”uskonto/elämäntätomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

²⁰ Perusopetusasetus 10 § 4 mom.

²¹ Perusopetusasetus 10 § 3 mom.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4 Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.5 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta²² tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositolistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.6 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi

²² Perusopetusasetus 12 § 1 mom.

- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Uskonnon ja elämänskatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänskatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa²³ tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

²³ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

Taulukko 3: Väli- ja lukuvuosiarviointi

Vuosiluokka	Arviointimuodot
1. luokka	VÄLIARVIOINTI ARVIOINTIKESKUSTELU • arviointikeskusteluoppilas-huoltajat-opettaja • kaikkia keskustelussa mukana oleviakuullaan • marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä • opettaja toimii kirjaajana • maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) LUKUVUOSIARVIOINTI LUKUVUOSITODISTUS • sanallinen • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan vähintään hyväksytty/hylätty • laajemmin arvioidaan ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Arvio annetaan todistuksen liitteenä. • Käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.
2. luokka	VÄLIARVIOINTI ARVIOINTIKESKUSTELU • arviointikeskusteluoppilas-huoltajat-opettaja • kaikkia keskustelussa mukana oleviakuullaan • marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä • opettaja toimii kirjaajana • maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) LUKUVUOSIARVIOINTI LUKUVUOSITODISTUS • sanallinen • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan vähintään hyväksytty/hylätty • laajemmin arvioidaan ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Arvio annetaan todistuksen liitteenä. • Käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.

3. luokka	VÄLIARVIOINTI ARVIOINTIKESKUSTELU • arviointikeskusteluoppilas-huoltajat-opettaja • kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan • marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä • opettaja toimii kirjaajana • maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) LUKUVUOSIARVIOINTI LUKUVUOSITODISTUS • sanallinen • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan vähintään hyväksytty/hylätty • laajemmin arvioidaan ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Arvio annetaan todistuksen liitteenä. • Käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.
4. luokka	VÄLIARVIOINTI ARVIOINTIKESKUSTELU • arviointikeskusteluoppilas-huoltajat-opettaja • kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan • marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä • opettaja toimii kirjaajana • maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1) LUKUVUOSIARVIOINTI LUKUVUOSITODISTUS • numeroarvosanoin • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksytty/hylätty
5. luokka	VÄLIARVIOINTI VÄLITODISTUS • numeroarvosanoin • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksytty/hylätty

	LUKUVUOSIARVIOINTI LUKUVUOSITODISTUS • numeroarvosanoin • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksytty/hylätty Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.
6. luokka	VÄLIARVIOINTI VÄLITODISTUS • numeroarvosanoin • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • oppiaineet arvioidaan opetussuunnitelman 6. luokan arviointikriteerien mukaisesti • valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksytty/hylätty LUKUVUOSIARVIOINTI LUKUVUOSITODISTUS • numeroarvosanoin • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksytty/hylätty Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.
7. luokka	VÄLIARVIOINTI VÄLITODISTUS • numeroarvosanoin • arvioidaan väliarviointiin kuuluvat oppiaineet ja käyttäytyminen LUKUVUOSIARVIOINTI LUKUVUOSITODISTUS • numeroarvosanoin • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin

	• lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi sisältää tiedon siitä, miten oppilas on saavuttanut vuosiluokkaistetut tavoitteet kaikissa opiskelemissaan oppiaineissa. HUOM! Päättävät oppiaineet arvioidaan lukuvuositolustukseen päätösarvioinnin kriteerien mukaisesti. Päättäviä numeroarvosanoin arvioitavia aineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö ja kotitalous. Päättävä yrittäjämäinen toimintatapa arvioidaan hyväksytty/hylätty – merkinnällä. Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.
8. luokka	VÄLIARVIOINTI VÄLITODISTUS • numeroarvosanoin • arvioidaan väliarviointiin kuuluvat oppiaineet ja käyttäytyminen LUKUVUOSIARVIOINTI LUKUVUOSITODISTUS • numeroarvosanoin • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin • lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi sisältää tiedon siitä, miten oppilas on saavuttanut vuosiluokkaistetut tavoitteet kaikissa opiskelemissään oppiaineissa. HUOM! Päättävät oppiaineet arvioidaan lukuvuositolustukseen päätösarvioinnin kriteerien mukaisesti. Oppimäärältään alle 2 vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksytty/hylätty. Mikäli osuus on alle 2 vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä osallistunut. Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.
9. luokka	VÄLIARVIOINTI VÄLITODISTUS • numeroarvosanoin • arvioidaan väliarviointiin kuuluvat oppiaineet

	• käyttäytymisen arviointi annetaan liitteenä • 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavassa välitodistuksessa käyttäytymistä ei arvioida. PÄÄTTÖARVIOINTI PÄÄTTÖTODISTUS • numeroarvosanoin • kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan opetussuunnitelman päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti • käyttäytymisen arviointi annetaan liitteenä, liitettä ei merkitä todistukseen Oppimäärältään alle 2 vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksytty/hylätty. Mikäli osuus on alle 2 vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä osallistunut. Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.
--	--

Lukuvuositolodistuksen lisäksi koulun tulee antaa arviointipalautetta vähintään kerran lukuvuoden aikana. Palaute voi olla välitodistus tai arviointikeskustelu. Lukuvuosi- ja välitodistuksen tulee noudattaa opetussuunnitelman perusteissa ja perusopetusasetuksessa 852/1998 annettuja ohjeita. Arviointikeskustelusta tulee laatia allekirjoitettu, kirjallinen dokumentti.

Väliarviointi

Vuosiluokilla 1-4 väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna, johon kutsutaan oppilas ja huoltajat. Arviointikeskustelun tavoitteena on tukea ja edistää oppilaan oppimista ja kasvua.

Arvioinnin toteuttaa luokanopettaja, joka keskustelee oppilaan edistymisestä muiden luokkaa opettavien opettajien kanssa ennen arviointikeskustelua. Tämä palaute välitetään oppilaalle ja huoltajalle arviointikeskustelussa. Arviointikeskustelun pohjana käytetään luokilla 1–4 maakunnassa yhtenäistä lomaketta (liite 1). Opettaja kirjaa antamansa arvioinnin keskustelun pohjalta. Arviointikeskustelu toteutetaan marras-tammikuussa, viikkoon 5 mennessä. Arviointikeskustelut toteutetaan kodin ja koulun yhteistyöajalla oppituntien ulkopuolella. Kaikki keskusteluun osallistuneet allekirjoittavat asiakirjan. Asiakirja arkistoidaan opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti. Allekirjoitettu alkuperäinen arviointikeskustelulomake annetaan huoltajille. Mikäli huoltaja ei kutsusta huolimatta saavu arviointikeskusteluun, opettaja toteuttaa arviointikeskustelun oppilaan kanssa ja lähettää keskusteluun liittyvän arviointiraportin huoltajalle tiedoksi.

Vuosiluokilla 5-9 väliarviointina oppilaalle annetaan välitodistus, jossa kaikki oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoilla. Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositolodistuksissa ja mahdollisissa

välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Yhdeksännellä luokalla mahdollinen käyttäytymisen arviointi annetaan liitteenä.

Vuosiluokalla 9 annetaan välitodistus myös viimeisestä jaksosta.

Arviointikeskustelun kaltaiset oppilaan ja huoltajien tapaamiset ovat tavoiteltavia myös vuosiluokilla 5-9.

Lukuvuositodistus

Vuosiluokilla 1-3 lukuvuositodistus annetaan sanallisena arviointina esim. hyväksytty/hylätty tai asteikolla erinomainen/hyvä/kohtalainen/välttävä. Erillisellä liitteellä arvioidaan sanallisesti laajemmin ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä. Liitteistä (2 kpl) merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa annetaan kaikista oppiaineista numeroarvosanat. Myös käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistukseen.

Työskentelytaidot arvioidaan oppiaineiden yhteydessä. Monialaiset oppimiskokonaisuudet huomioidaan kyseisten oppiaineiden arvioinnissa jokaisella vuosiluokalla.

Yhdeksännellä luokalla oppilaalle annetaan päättötodistus. Päättötodistuksessa arvioidaan kaikki oppilaan opiskelema oppiaineet opetussuunnitelman päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti.

Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla

Etelä-Pohjanmaalla katsomusaineiden opetus järjestetään osin yhteisenä ja osin eriyttynä. Muun katsomuksen kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetusta saavien oppilaiden kohdalla tämä tarkoittaa, että nämä eriytetyt jaksot järjestetään etäopetuksena. Näiden oppilaiden katsomusaineen väli- ja lukuvuosiarviointi muodostuu oman katsomusaineen opettajan (etäopettajan) ja oman koulun opettajan yhteistyönä.

Yhdeksännen luokan päättöarvioinnin antaa oman katsomusaineen opettaja (etäopettaja) huomioiden oman koulun opettajan antaman ehdotuksen. Tällä maakunnallisella menettelyllä varmistetaan päättöarvioinnissa oman katsomusaineen opettajan arvioinnin merkitystä. Evankelisluterilaisen uskonnon oppimisen arvioinnin suorittaa oma opettaja. Arviointi perustuu oppilaan opiskelemaan katsomusaineen tavoitteisiin.

Taulukko 4: Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla (muu kuin ev.lut.):

Vuosiluokka	Lähi- ja etäopetuksen osuudet (muu kuin ev.lut.)	Arviointi
1	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi sanallisesti.
2	Puolet etäopetusta, puolet lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan sanallisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvioksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
3	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi.
4	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioinumerisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
5	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
6	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.
7	Lähiopetusta	Oman koulun opettaja arvioi numeerisesti.
8	Etäopetusta	Oman katsomusaineen opettaja arvioi numeerisesti ja sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja. Sanallinen arviointi laitetaan todistuksen liitteeksi.
9	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	Oman katsomusaineen opettajan osuus on yksi neljäsosa 9.luokan opetustunneista ja se ajoittuu 9. luokalle opintojen päättövaiheeseen. Oman koulun opettaja ehdottaa oman osuutensa päätteeksi päättöarvosanaa oman katsomusaineen opettajalle. Ehdotuksessa otetaan huomioon 8. luokan numeerinen ja sanallinen arviointi. Oman katsomusaineen opettaja tekee lopullisen päättöarviointin. Mahdollisissa kahden numeron muutoksissa oman katsomusaineen opettaja ja oman koulun opettaja päättävät arvosanan yhdessä. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.

Arviointeihin ja todistuksiin ei tarkenneta, kumpaa katsomusainetta oppilas on opiskellut, vaan käytetään muotoilua ”uskonto/elämäkatsomustieto”. Myös sanalliset arviot tulee laatia niin, ettei asiaa tarkenneta. Näin kunnioitetaan oppilaan yksityisyyttä.

Taulukko 5: Arviointimuodot eräissä opetuksen järjestämistavoissa

Opetuksen järjestämistapa	Arviointimuodot
yhdysluokkaopetus	- yhdysluokassa opetus voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen - vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä - arviointi suoritetaan kulloinkin kyseessä olevan vuorokurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukaan - mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi
tehostettu tuki	oppimisen arvioinnin tulee perustua opetussuunnitelman perusteiden yleisiin tavoitteisiin
yksilöllistetyt oppimäärät	arvioidaan aina HOJKS: iin merkityn suunnitelman mukaisesti sanallisesti tai numeerisesti
toiminta-alueittain opiskelu	sanallinen arvio
vuosiluokkiin sitomaton opetus	- arvioidaan opinto-ohjelmaan kirjatut ja suoritettut opintokokonaisuudet - lukuvuositodistus annetaan suoritetuista opintokokonaisuuksista - päättötodistus annetaan, kun koko perusopetuksen oppimäärä on suoritettu
joustava perusopetus	<i>opetuksen järjestäjä</i> päättää arvioinnista laatimassaan joustavan perusopetuksen opetussuunnitelmassa
sairaalaopetus	- lyhytjaksoisessa opiskelussa arvioinnin antaa kotikoulu huomioiden sairaalakoulusta saadun arviointipalautteen - vähintään lukukauden mittaisessa opiskelussa arvioinnin suorittaa sairaalakoulu - päättötodistus annetaan kotikoulun lomakkeella ja kotikoulun rehtori allekirjoittaa todistuksen - päättöarvioinnin suorittavat kotikoulun ja sairaalakoulun oppilasta opettaneet opettajat yhdessä
oppilaat, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli	- arvioidaan opetussuunnitelman mukaiset oppisisällöt sanallisesti tai numeerisesti - arvioidaan aineenhallintaa, ei suomen kielenosaamista - arviointitapoja: kirjallinen, suullinen, eleet, piirrokset - päättöarviointi numeerinen

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa²⁴. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Opetuksen järjestäjä linjaa erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

²⁴ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

- Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden ja huoltajien tiedossa. Arvioinnista tiedottamisen muodot ja käytännön toteutus linjataan kuntakohtaisesti.
- Opintoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen käytännöistä päätetään kuntakohtaisesti.
- Valinnaiset aineet arvioidaan sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa. Valinnaisille aineille tulee määritellä tavoitteet ja arvioinnin kriteerit (hyväksytyn ja numeerisesti arvioitavissa hyvän osaamisen kriteerit).
- Valinnaiset aineet arvioidaan päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa.
- Opetuksen järjestäjä linjaa erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.
- Opetuksen järjestäjä laatii toimintamallin koulupoissaoloihin puuttumisesta.
- Todistusohjat tarkistetaan uusien kriteerien mukaiseksi.

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Varhainen puuttuminen

Etelä-Pohjanmaalla pyrimme vastaamaan tuen tarpeeseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kuntatasoisesti luodaan edellytyksiä joustavien rakenteiden käyttöön sekä oikea- aikaiseen tukeen. Ennaltaehkäisevän ja varhaisen puuttumisen toimintamallit kuvataan opetuksen järjestäjän määrittelemällä tavalla. Esimerkkejä varhaisen puuttumisen keinoista esitetään seuraavassa taulukossa. **Alavudella toimintamallit kuvataan Oppimisen tuen oppaassa olevassa vuosisuunnitelmassa.**

* Esimerkit eivät ole tuen portaiden mukaisessa järjestyksessä

• Ennakko- ja tukiopeus • Havainto- ja apumateriaaleja sekä muuta havainnollistamista käytetään • Huoltajapalaveri, jossa on sovittu tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta • Itsearviointi • Joustava esi- ja alkuopetus • Joustavat ryhmittelyt • Kahdenkeskiset keskustelut oppilaan kanssa; koulunkäynnin tavoitteet, oppilaan oppimiseen liittyvät vahvuudet ja kehityshaasteet • Kerhot • Keskustelut erityisopettajan kanssa • Keskustelut toisten opettajien kanssa • Kokeiden suorittaminen erillisessä tilassa • Kotitehtäviä eriytetään • Koulunkäyntiavustajan antama tuki • Käytetään läksyviikkoa • Lisäajan käyttö kokeissa • Lisätään työskentelytaukoja • Luokassa on selkeät säännöt ja kannustava ilmapiiri • Luokkahuone on siisti ja selkeä; tarvittaessa tilanjakaja • Luottamukselliset keskustelut opettajan ja oppilaan välillä • Läksyjen merkitseminen taululle / läksyviikkoon / sähköiseen reissuviikkoon / tuntipäiväkirjaan	• Läksykerho tai muu läksytuki koulussa • Monialaiset oppimiskokonaisuudet • Omakielisen opettajan antama tuki • Opettaja, avustaja tai luokkatoveri auttaa läksyjen merkitsemisessä • Opetusta eriytetään ja otetaan huomioon seulontatieto • Opittavia asioita mallinnetaan ja konkretisoidaan • Oppilaan paikka luokassa tukee keskittymistä opiskeluun • Oppilaan tilanteen selvittely asiantuntijaryhmässä • Oppilaanohjaajan antama tuki • Oppimaan oppimisen taitojen vahvistaminen • Oppimissuunnitelman käyttö • Osa-aikainen erityisopetus • Päivän strukturointi • S2-opettajan antama tuki • Samanaikaisopetus • Suullisten kokeiden käyttö - myös suullisten lisäosoiden käyttö ja täydentämismahdollisuus • sähköisten hallinto-ohjelmien johdonmukainen käyttö ja oppilaan osallisuus omiin asioihin (esim. tiedottaminen, tukitoimet, kurinpitotoimet) • Säännöllinen palaute ja kannustaminen • Tehostettu yhteistyö kodin kanssa • Tehtäviä eriytetään • Toimintaohjeita yksinkertaistetaan, tehtäviä pilkotaan • Toisen oppilaan tai tukioppilaan tuki • Tukiopeus • Tunnin tavoitteet käydään läpi oppilaiden kanssa • Vuosiluokkiin sitomaton opetus
---	---

Yhteistyö oppimisen ja koulunkäynnin tuessa

Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä koulu on aloitteellinen. **Alavudella korostetaan myös vanhempien aloitteellisuutta.** Kodin kanssa tähdätään keskustelemaan toimintakulttuuriin. Yhteys koteihin luodaan jo ennen oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeen ilmenemistä. Mikäli huolta ilmenee, se otetaan rohkeasti puheeksi huoltajan kanssa. Myös huoltajia kannustetaan olemaan yhteydessä kouluun oppilaan oppimiseen ja kasvuun liittyvissä

asioissa. Varhaisella puuttumisella on tarkoitus estää ongelmien syntyminen ja kasautuminen. Yhteistyön olisi hyvä perustua ratkaisukeskeisyyteen ja positiiviseen ohjaamiseen.

Alavudella tuen tarpeen arviointia tehdään jo päivähoidon ja neuvolan moniammatillisessa Pikkuveikara-yhteistyöryhmässä.

Varhaisen puuttumisen malli koulunkäynnin ja oppimisen tukemisessa



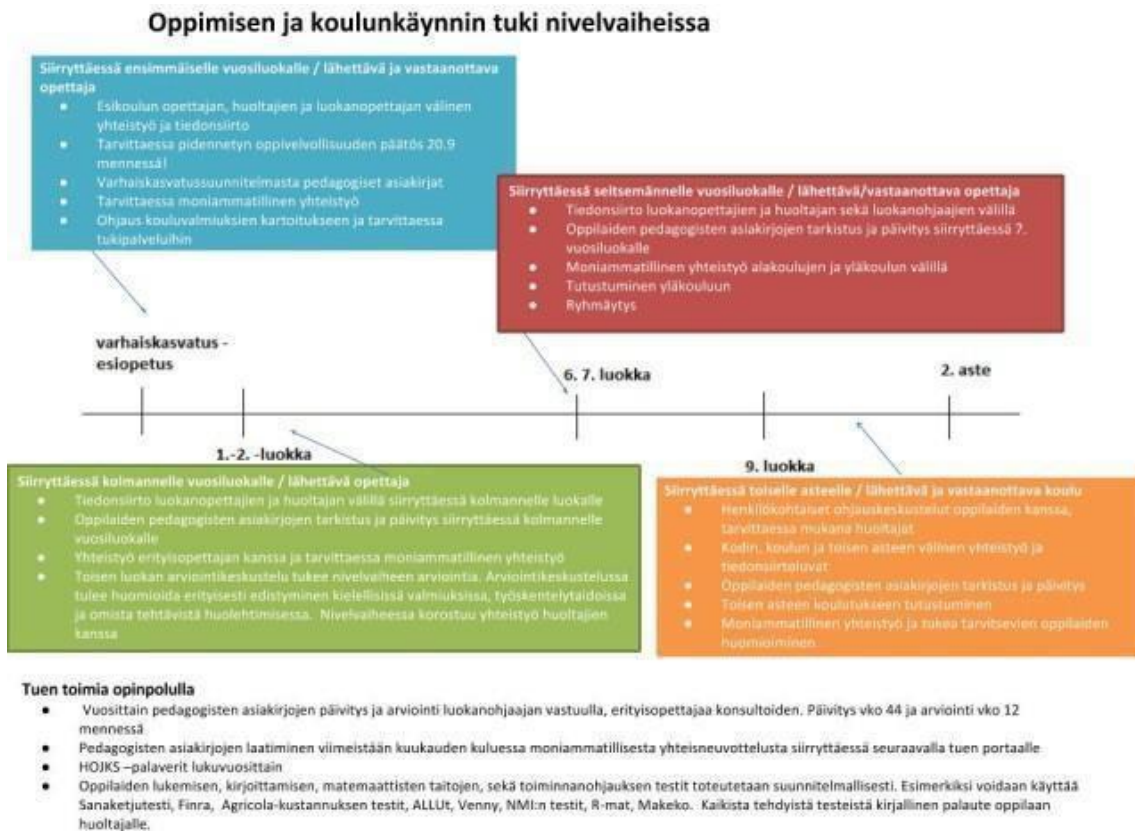
Opetuksen järjestäjä määrittelee oppilashuollollisen yhteistyön ja tuen järjestämisen toimintamallit oppilashuoltosuunnitelmassa (ks. maakunnallinen opetussuunnitelma luku 8). Alavudella oppimisen tuen järjestämisen toimintamallit on kuvattu Oppimisen tuen oppaassa.

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tuetaan oppilaanohjauksella. Oppilaanohjauksesta vastaavat kaikki oppilaan kanssa toimivat aikuiset. Ohjaus käsittää muun muassa oppimaan oppimisen, opiskelutekniikoiden, opintopolkujen valitsemisen ja arjenhallinnan taitoja. Yläkoulussa oppilaanohjaus on oma oppiaineensa.

Opetuksen järjestäjä laatii ohjaussuunnitelman, jota koulut täydentävät. Ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työ- ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Tuen tarpeen kartoittaminen nivelvaiheissa

Kouluissa tehdään suunnitelmallista tuen tarpeen seulontaa ja seurantaa, joka takaa tarpeellisten tukitoimien järjestämisen ja siirtämisen nivelvaiheiden yli.



Oppimisen ja koulunkäynnin tuen jatkumo nivelvaiheissa varmistetaan siirtopalaverilla. Siirtopalaverit järjestetään seuraavissa nivelvaiheissa oppilaskohtaisena tai monialaisena yhteistyöpalaverina:

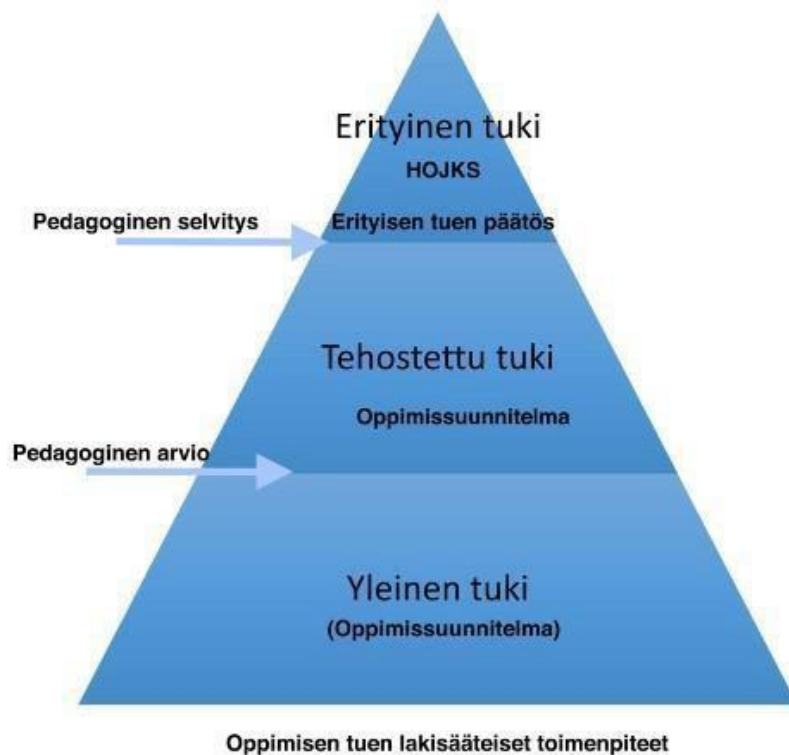
- o esikoulu-1.luokka: viimeistään huhtikuussa, tutkimusprosessien käynnistäminen hyvissä ajoin viimeistään joulun jälkeen, (esimerkiksi esikoulun henkilökunta, koulun erityisopettaja/luokanopettaja, huoltajat) **Alavudella esiopetuksen oppimissuunnitelma korvaa nivelvaiheen siirtolomakkeen.**
- o siirtyminen 7. luokalle: viimeistään huhtikuussa siirtopalaverit (esimerkiksi luokanopettaja, erityisopettaja, oppilas, huoltajat, tarvittaessa tuleva luokanohjaaja). Nivelvaiheessa siirryttäessä yläkoulun puolelle voidaan käyttää apuna siirtolomaketta.
- o perusopetuksen päätösvaihe (esimerkiksi luokanohjaaja, opo/erityisopettaja, oppilas, huoltaja, pyydetään lupa pedagogisten asiakirjojen ja lausuntojen toimittamisesta oppilaan tulevalle oppilaitokselle)

Siirtopalaverien järjestämisen vastuu on vastaanottavan koulun rehtorilla (nimeää vastuuhenkilöt). Ennen siirtopalaveria pyritään saamaan käyttöön mahdolliset ajantasaiset lausunnot. Siirtopalaverin yhteydessä käydään läpi päivitettyt pedagogiset asiakirjat.

Oppimisen tuki

Oppimisen tuen toimintaperiaatteet ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet kuvataan koulun opetussuunnitelmassa. Opetuksen järjestäjä voi määritellä ne myös koottuna esimerkiksi oppimisen tuen oppaaseen. **Alavudella käytössä Oppimisen tuen opas.**

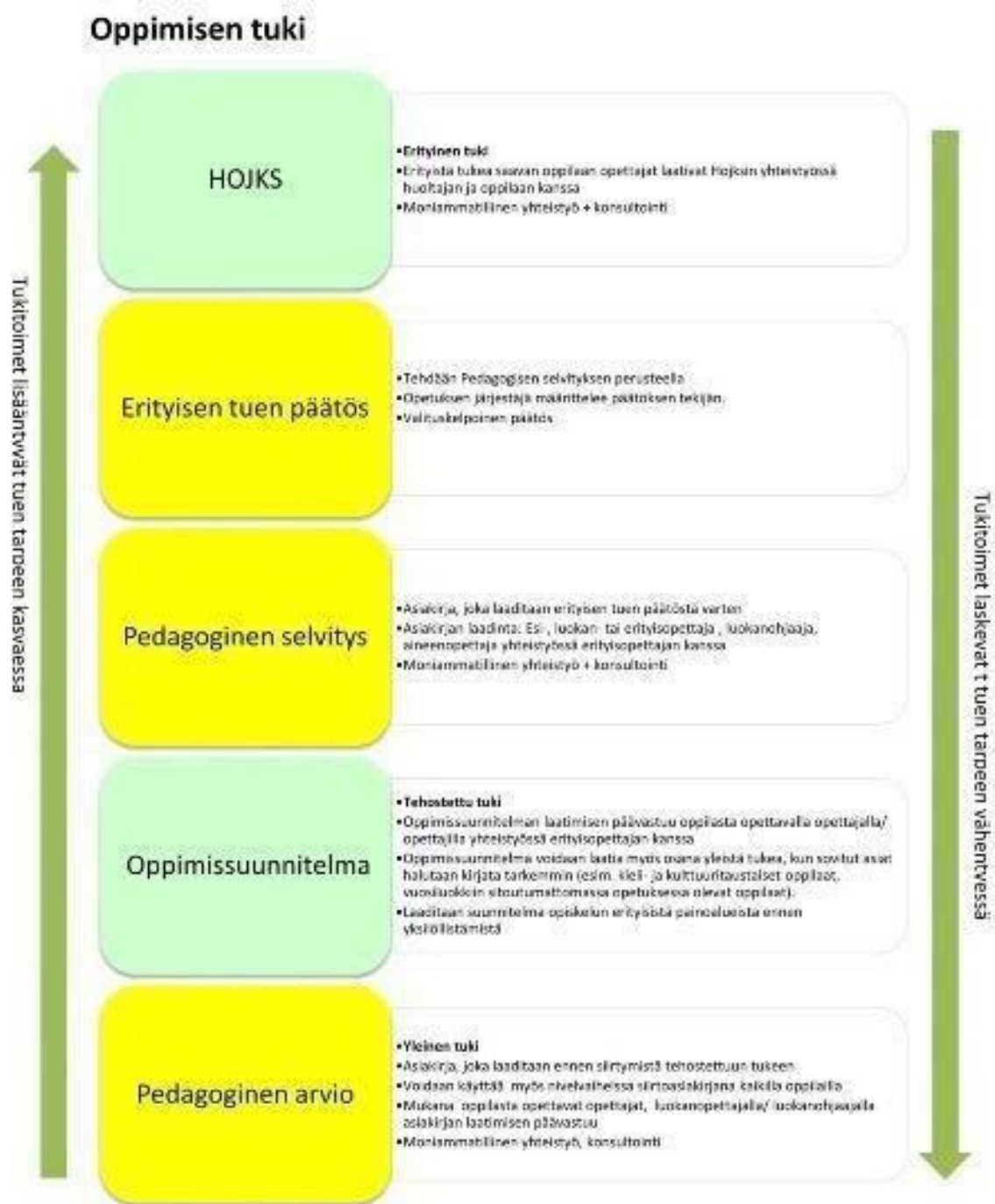
Alavuden oppimisen tuen pedagogiset asiakirjat ovat Pedanetissa "Erytisopetuksen työkalut". Pedagoginen kahvila huolehtii asiakirjojen päivityksestä.



Luokkaa opettava opettaja/luokanohjaaja vastaa oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimista konsultoiden monialaisia ammattilaisia. Toiminnallinen vastuu on luokan omalla/ainetta opettavalla opettajalla, kokonaisvastuu koulunjohtajalla/rehtorilla. Oppimisen tuen eri vaiheissa korostetaan yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä kuulemisen merkitystä.

Huoltajia informoidaan oppimisen tuen käytänteistä. Oppilas ja huoltaja otetaan välittömästi mukaan tukitoimien laadintaan ja toteuttamiseen.

Oppimisen tuen eri vaiheissa konsultoidaan eri hallintokuntien asiantuntijoita tai pyydetään tarvittaessa asiantuntijalausuntoja. Näitä voidaan käyttää hyödyksi tuen tarpeen arvioinnissa, suunnittelussa ja järjestämisessä. **Alavudella psykologiset tutkimukset ja testit tulisi painottaa koulupolun alkupuolelle. Oppilashuoltotyössä pohditaan moniammatillisesti lausuntojen tarvetta.**



*Prosessikaavion asiat ovat tarkemmin avattu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Opetuksen järjestäjä voi laatia koulujen yhteisen vuosikellon oppimisen tuen ja asiakirjojen laatimisen aikatauluista, ohessa esimerkki (Lähde: Ilmajoen kolmiportaisen tuen suunnitelma, 2014). **Alavudella vuosisuunnitelma on Oppimisen tuen oppaassa.**

Esimerkki: Oppimisen tuen vuosikello

ELO-SYYSKUU

- ▶ Kielellisten taitojen alkukartoitus uusille ekaluokkalaisille ryhmätöinä
- ▶ Matemaattisten taitojen alkukartoitus ekaluokkalaisille
- ▶ Puheeseula ekaluokkalaisille
- ▶ Puheopetusta jatketaan tarpeen mukaan edellisen vuoden puheoppilaille (alakoulu)
- ▶ Samanaikais- ja pienryhmäopetus alkaa
- ▶ Vanhempainiltoihin osallistuminen sopimuksen mukaan
- ▶ Tukitoimien käynnistyminen



LOKA- MARRASKUU

- ▶ opiskelijahuoltoryhmiin osallistuminen
- ▶ pedagogisten arvioiden ja selvitysten tekeminen yhteistyössä luokan/ aineenopettajien kanssa
- ▶ oppimis suunnitelmien tekeminen yhdessä luokan/ aineenopettajien kanssa
- ▶ HOJKSien päivitys yhdessä luokan/aineenopettajien kanssa
- ▶ "Sanakeiju-testit" tarvittaessa eri luokka-asteille (alakoulu) lokakuun aikana

JOULUKUU

- ▶ koulutulokkaiden vanhempainillan suunnittelu
- ▶ yhteispalaveri esiopetuksen kanssa
- ▶ tarvittaessa väliarviointiin osallistuminen yhdessä luokan/ aineenopettajien kanssa

TAMMI-MAALISKUU

- ▶ tammikuussa koko kunnan yhteinen koulutulokkaiden vanhempainilta
- ▶ tammi-helmikuussa kouluvalmiustestit
- ▶ maaliskuussa 2.-luokille lukutesti
- ▶ maaliskuussa 6.-luokkalaisten testaus
- ▶ tarvittaessa voidaan testata myös muita luokkia
- ▶ pedagogisten selvitysten tekeminen yhteistyössä luokanopettajien kanssa 2. ja 6.-luokkien erityisen tuen oppilaille (6.lk. hiihtoloman alkuun mennessä)
- ▶ maaliskuussa opot haastattelevat 8.luokkalaiset ja ohjaavat tarvittavan tuen piiriin
- ▶ maaliskuussa haku jopo-luokkaan
- ▶ maaliskuussa tulevien 7.lk jako luokkiin

HUHTI-TOUKOKUU

- ▶ huhtikuussa siirtopalaveritylakoulun kanssa erityisen tuen oppilaista
- ▶ palaveriesiopetuksen ja perheneuvolan kanssa koulutulokkaista
- ▶ toukokuun alussa 1.-2.-luokkien sanelut
- ▶ kouluuntutustumispäiviin osallistuminen sopimuksen mukaan
- ▶ palaveri puheterapeutin kanssa koulutulokkaista

Perusopetuksessa säädetyt tukimuodot

Opiskelun erityiset painoalueet

Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä ja oppimäärän yksilöllistämistä tulee oppilaalle olla määriteltynä opiskelun erityiset painoalueet. Opiskelun erityisiä painoalueita käytetään tehostetussa tuessa ja erityisessä tuessa.

Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt. Keskittymällä olennaiseen oppilaalle jää voimavaroja vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan. Opetusta järjestettäessä tulee huomioida oppilaan oppimisedellytykset, jolloin opetus voi perustua erilaajuisiin oppimääriin.

Opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määritellyistä, oppilaan oman vuosiluokan yleisen oppimäärän keskeisimmistä sisällöistä eli niin sanotuista ydinsisällöistä. Eteläpohjalaisessa maakunnallisessa opetussuunnitelmassa nämä keskeiset ydinsisällöt nostetaan esiin. Erityisissä painoalueissa oppilas pyrkii oman vuosiluokansa tavoitteisiin. Painoalueet eivät voi

siis olla alempien vuosiluokkien tavoitteita tai sisältöjä. Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää vain tehostetun tai erityisen tuen aikana. Painoalueet määritellään oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa niissä oppiaineissa, joiden oppimäärää ei ole yksilöllistetty. Sisältöjen lisäksi kuvataan myös mahdollisimman konkreettisesti, miten oppilas työskentelee, mitä muuta tukea hän saa ja minkälaisin tavoin hän voi osoittaa osaamisensa.

Painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä maakunnallisten linjausten mukaisesti (nostetaan esiin ainekohtaisissa osuuksissa). Huoltajan ja oppilaan tulee kuitenkin tietää, miten suurta osaa oppiaineen sisällöistä painoalueet edustavat ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin. **Alavudella vanhemmat osallistuvat mahdollisuuksien mukaan oppimissuunnitelman laatimiseen.**

Opiskelussa käytettävät muut tukimuodot ja ulkopuolinen toiminta

Opetuksen järjestäjä / koulu määrittelee koulun käyttämät tukimuodot (kts s. 1. taulukko Esimerkkejä varhaisen puuttumisen keinoista), toteuttamistavat ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyön. Lisäksi määritetään, mikä on koulun tarjoamaa tukea ja mikä koulun ulkopuolista toimintaa (terapiat). Ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Täysin koulun ulkopuolinen toiminta (esim. terapiat) ei kuulu koulun vastuun piiriin. Terapian toteutuessa koulupäivän aikana, on huolehdittava vastuukysymyksistä sekä opetussuunnitelman mukaisen (yleinen, yksilöllistetty, toiminta-alueittain toteutettava) opetuksen toteutumisesta. **Ulkopuolinen toimija on vastuussa oppilaasta koulupäivän aikana toteutettavan esim. terapian ajan ja opettaja on vastuussa opetussuunnitelman toteutumisesta.**

Rehtorin vastuulla on, että koulun käyttämissä tukimuodoissa roolit, työnjako ja vastuut ovat koulun moniammatillisen henkilöstön tiedossa. Rehtori vastaa koulun resurssien jakamisesta prioriteettien mukaisesti. Oppilaan tuen tarve määritellään pedagogisissa asiakirjoissa.

Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyn oppivelvollisuuden päätös tehdään pääsääntöisesti jo lapsen ollessa (viisivuotiaana) varhaiskasvatuksen piirissä. Yhteistyö kunnan varhaiskasvatushenkilöstön ja perusopetuksen henkilöstön välillä on erityisen tärkeää. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden päätös varhaiskasvatuksen aikana on jäänyt tekemättä tai oppilaan tilanne muuttuu esi- tai perusopetuksen aikana, päätös voidaan tehdä myöhemminkin. Tämä päätös vaikuttaa oppilaan opetusryhmän kokoon, opetettaviin oppiaineisiin sekä opetuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen. Opetuksen järjestäjä linjaa myös pidennetyn oppivelvollisuuden toimintamallit, monialaisen yhteistyön ja käytänteet. **Alavudella pidennetyn oppivelvollisuuden aloitusikä on oppilaskohtaista ja eteneminen suunnitellaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Toimintamalli, yhteistyö ja käytänteet suunnitellaan oppilaskohtaisesti huomioiden tuki erityisesti nivelvaiheissa.**

Opetuksen järjestäjä nimeää henkilöt, jotka toimivat nivelvaiheissa yhteistyössä. **Alavudella opetuksen tuen tehtäväkohtaisia vastuita kuvataan mm. Oppimisen tuen oppaan vuosisuunnitelmassa.** Varhaiskasvatuksen henkilöstö pyytää tarvittaessa konsultaatiota opetustoimen henkilöstöltä oppilaan tuen jatkumon varmistamiseksi. Opetuksen järjestäjä kirjaa pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaan opetuksen järjestämistavat ja toimintamallit. Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden opetuksen järjestäminen kuvataan oppilaan HOJKSissa.

Valmistava opetus

Alavudella toteutetaan paikallista Valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa.

7.1 Yleinen tuki

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Katso kappale "Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset"

7.2 Tehostettu tuki

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Katso kappale "Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset".

7.3 Erityinen tuki

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Katso kappale "Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset".

7.4 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Katso kappale "Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset".

7.5 Tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Katso kappale "Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset".

8. Oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

8. Oppilashuolto

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Oppilashuollon paikallinen kuvaus maakunnalliseen opetussuunnitelmaan (OPS:n perusteet, luku 8.5)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287 määrittelee, miten kuntatasolla toteutetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaista oppilashuoltoa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisella oppilashuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Oppilashuoltolain piirissä ovat kaikki esi- ja perusopetuksen oppilaat, valmistavan opetuksen oppilaat, toisen asteen koulutuksessa olevat lukiolaiset ja ammatillisen koulutuksen opiskelijat. Oppilashuoltolaki ei koske perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaa, aikuisten lukiokoulutusta, eikä ammatillisen koulutuksen yksityisopiskelijaa tai ammatillisen aikuiskoulutuksen opiskelijaa.

Oppilashuolto toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona, joka nivoutuu saumattomasti yhteen perusopetuslain säädettyjen oppilashuollollisten toimien kanssa. Koulu tai yksikkö kirjaa yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat oppilashuollon suunnitelmaan. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon, kuten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 5 §:ssä säädetään.

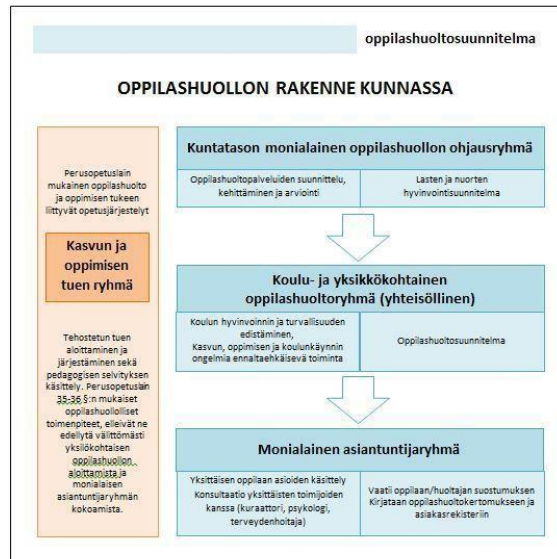
Oppilashuollon kokonaisuus kunnissa muodostuu koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukaisesta oppilashuollosta sekä palveluista, joita ovat esimerkiksi psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Oppilashuoltoa toteutetaan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Koulutuksen järjestäjät vastaavat siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulu- ja yksikkökohtainen suunnitelma. Suunnitelma laaditaan kaikissa esi- ja perusopetusta tarjoavissa yksiköissä. Tarvittaessa suunnitelma voi olla useamman yksikön yhteinen. Oppilaitos- ja yksikkökohtaisten suunnitelmien laatimista ohjaa kunnissa valtuustokausittain laadittavat ja päivitettävät lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat, jotka perustuvat lastensuojelulain 12 §:ään. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa kunnan hyvinvointikertomusta. Ne on laadittava monialaisesti yhteistyössä. Työn koordinoimista varten kunnassa on oltava monialainen yhteistyöverkosto, kuten esimerkiksi nuorisolain 7a §:n mukainen lasten- ja nuorten palveluverkosto tai oppilas- ja opiskelijahuoltolain 14 §:n mukainen monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä. Koulu- ja yksikkökohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun valtuusto on hyväksynyt lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman.

Koulu- ja yksikkökohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadinnassa voi hyödyntää maakunnallista pohjaa (alla). Laadittaessa oppilashuoltosuunnitelmaa on samalla kirjattava, milloin on päivitetty suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimintasuunnitelma äkillisissä kriiseissä sekä vaara- ja uhkatilanteissa.

Oppilashuoltosuunnitelma -pohja

Tämä suunnitelmapohja on seudullisen Osaava-työryhmän laatima, jota kunta voi halutessaan käyttää oppilas- ja opiskeluhuollon suunnittelman laadinnassa. Pohja on esi- ja perusopetukseen, mutta sitä voi soveltaa toiselle asteelle. Opiskeluhuollosta käytetään tässä versiossa nimitystä opiskeluhuolto, opiskelijasta oppilas, päiväkodista yksikkö, oppilaitoksesta koulu ja koulutuksen järjestäjästä opetuksen järjestäjä.

Oppilashuoltosuunnitelma voi olla usean yksikön tai koulun yhteinen, jos yhteisen suunnitelman laatiminen on perusteltua. Suunnitelma on tarkistettava vuoden kuluessa siitä, kun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu.

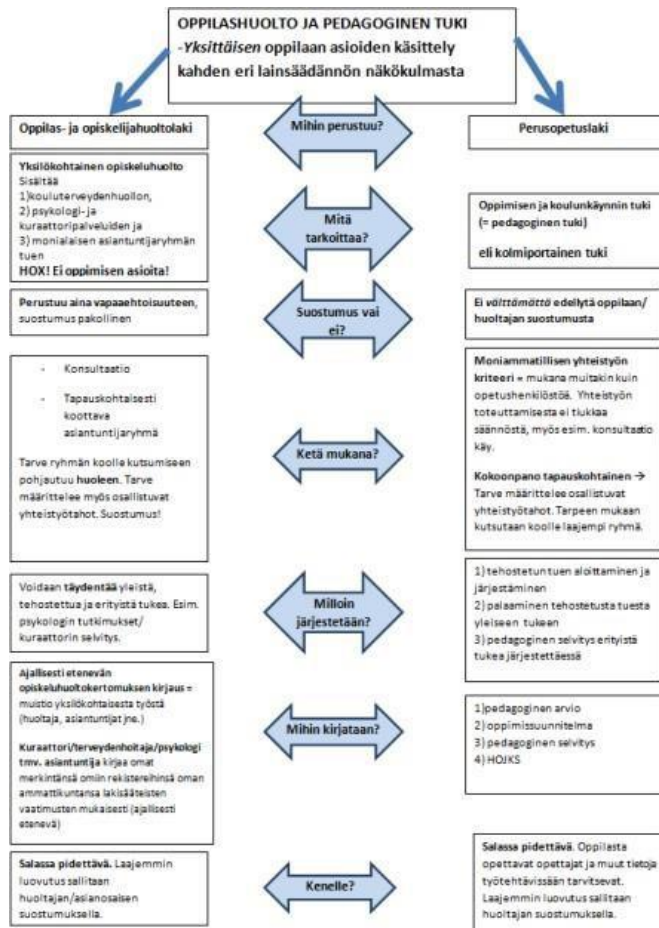


Toteuttaminen	
Oppilasluulon suunnittelu ja tiedottaminen	
- koulun henkilöstö, oppilas/oppilastutka ja huoltajat osallistetaan oppilasluulon suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin - yhteisöllisen ja yksilöllisen oppilasluulon periaatteista ja menetelmätavoista tiedotetaan oppilaita, huoltajia ja yhteistyötaajia	
Koulun oppilasluulon konkreettinen toteutus	
Kuvaetaan esimerkiksi: - o kouluyhteisön ja -ryhmien tarpeet, asunalueen erityispiirteet: oppilasmäärä ja yleinen perhe rakenne - o toteutustapa ja erityis tulos tarve sen oppilaiden määrä koulussa - o lasten ja nuorten tarvittavat ja hyödyntämässä olevat resurssit, esimerkiksi kouluterveystyöryhmiä ja yhteenvetod laajasta terveystarkastuksesta - o opettajien ja oppilasluulojen henkilöstön saatavuus tieto	
Käytettävissä olevat oppilasluulopalvelut	
Kuvaetaan esimerkiksi: - o kouluterveystyöryhmien ja kuraattoripalvelut - o oppilasluulon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämää työn- ja vastuunjakoa sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittavia yhteistyö	
Yhteisöllinen oppilasluulotoryhmä	
Tavoitteet	
- Kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvoinnin arvioiminen, arvioinnin ja kehittämisen - Kouluympäristön terveellisyystä, tunnuslauseista ja esteettömyydestä huolehtiminen (koulurakennus, -tilat ja -välineet)	
Tehtävät	
- Yhteisöllinen kouluyhteisön oppilasluulotoryhmä vastaa oppilasluulon toiminnan suunnittelusta, arvioinnista ja kehittämisestä. - o Järjestämissäntöjen valmistelu ja päivittäminen - o Miten perusopetustilan edellyttämää oppilasluuloa toteutetaan (menettelytavat kaavatuskeskustelujen toteuttamisessa, tavaroiden tarkastus ja haittuvoittelu) - o Toimintatavat kouluympäristön terveellisyys ja tunnuslauseiden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksista (koulurakennus, opetusvälineet ja -välineet, eri oppimisympäristöt, välineet) - o Polsoajojen seuranta, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttaminen - o Koulun ulkopuolisten, hyvinvointia edistävien tahojen kanssa tehdään yhteistyön menettelytavat - o Nivelvaihtelien vastustusta toimintatavat - o Tapaturmien ehkäisyminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoon ohjaus - o Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden aineiden käytön ehkäisyminen ja käyttöön puuttaminen - o Koulukulttuurin edistämistä ja tunnuslauseita koskevat ohjeet - Oppilasluulotoryhmä johtaa tehtäviä - Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulla k tulen tulot ottaa huomioon kaikissa yhteisöllisen oppilasluulon suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämässä - Ryhmän kutsutaan toteuttamaan muuta lasten ja nuorten hyvinvointia edistävää viranomaista ja toimijoita.	
Kokoonottaminen ja kirjaaminen	
Kuvaetaan esimerkiksi: - Oppilasluulotoryhmä koostuu yhteisön koulusta/koulusta/koulukouluissa/-vuodesta. Koulukulttuurina toimii ryhmän puhejohtaja. - Koulukulttuurin kirjotetaan muistiin (käytetään omavalmiina)	

[illegible]

Hedonolite
Jos opiskelija siirtyy toden koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on pyydettävä opiskelijan tallika hänen huoltajansa tai suostuneen koulutuksen järjestäjän, että uuteen koulutukseen opiskelijalle voidaan jättää opiskelushuollon aliaikainen koteriänsä asialliset edellytykset tennet, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta.
Seuranta ja arviointi
Oppilashuoltosuunnitelman toteutumisen arviointi
Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista. Suunnitelman toteuttaminen ja seuraminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koulun sisällä. Opetuksen järjestäjä vastaa koulun sisällä opetuksen ja sosiaal- ja terveyshuollon oppilashuoltopalveluista vastuuksa olevien virkamiesten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteuttamisesta.
Seuranta- ja arvioinnin toteuttamiseksi ja seuramiseksi - seuranta-aika vastuuksa oleva tahokoulussa - seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät sejojen koulumiesiksi - seuranta-aika - seuranta-aikojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä koulun sisällä koulun sisällä tiedottamien oppilashuollon ja tarvittavien yhteistyötoimien.
Tähän kokonaisuuteen sisältyvät seuraavat liitteet:
Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (liite x) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa (liite x)
Tämä oppilashuoltosuunnitelma on päivitetty _____.
Kriisisuunnitelma on päivitetty _____.
Kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa ehkäisevä suunnitelma on päivitetty _____.
Tämä suunnitelma ja siihen liittyvät liitteet on käyty yhdessä läpi oppilashuoltoryhmässä _____.

Oppilashuolto ja pedagoginen tuki



9. Kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

8. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

KULTTUURINEN MONINAISUUS

Oppilaiden jokapäiväisessä kohtaamisessa pyritään molemminpuoliseen kulttuurivaihtoon. Eri kieli- ja kulttuuriryhmien oppilaat osallistetaan ympäröivään kouluyhteisöön. Suomalaisen ja eteläpohjalaisen kulttuurin sekä muiden kulttuurien ominaispiirteitä ja perinteitä opitaan jokapäiväisessä arjessa. Tässä yhteistyössä hyödynnetään eri asiantuntijoita sekä eri yhteistyötahoja. Mahdollisia toimintatapoja:

- o työpajat (ruoka, musiikki, vaatteet, kuvataide)
- o teemapäivät tai -viikot
- o etnisyys näkyväksi koulun seinille: taidetta, tuotoksia, tietoa
- o elävä kirjasto (jonkun alan asiantuntija lainataan luokkaan)
- o kerhotoiminta
- o juhlapäivät
- o kummitoiminta

KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

Yhteistyö kodin ja koulun välillä on kahdensuuntaista. Tulkkipalvelua on käytettävä, ellei yhteistä kieltä ole. Oppilasta ei saa käyttää tulkkina. Tieto suomalaisesta kasvatuskulttuurista ja Suomen koulujärjestelmästä välitetään huoltajille. Perheen kasvatusperinteet sekä koulunkäynnin oppimishistoria selvitetään. Maahanmuuttajaoppilaan kasvua ja kehitystä sekä oppimista tuetaan tarvittaessa moniammatillisesti (kuraattori, terveydenhoitopalvelut, psykologi- ja perheneuvontapalvelut, mahdollinen traumaterapia).

OPETUSJÄRJESTELYT

Maahanmuuttajaoppilaat

Perusopetukseen valmistava opetus

Maahanmuuttajaoppilas osallistuu perusopetukseen valmistavaan opetukseen aloittaessaan koulunkäynnin Suomessa. Opetushallitus on päättänyt 13.11.2015 [perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteista](#).

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma laaditaan maakunnallisena yhteistyönä. Opetuksen järjestäjä/koulu täsmentää valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa tarvittaessa.

Nivelluokat

Oppilaat, joilla ei valmistavan opetuksen jälkeen ole riittäviä valmiuksia siirtyä suomenkieliseen perusopetukseen, jatkavat opiskelua nivelluokassa tai vahvasti tuettuna yleisopetuksen luokassa.

Maahanmuuttajaoppilaan oppimissuunnitelma

Maahanmuuttajaoppilaille ja maahanmuuttajataustaisille oppilaille laaditaan tarvittaessa perusopetuksessa maahanmuuttajaoppilaan oppimissuunnitelma.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) -oppimäärän mukaan opiskelevat ne oppilaat, joiden äidinkieli ei ole suomi tai joiden suomen kielen taito ei ole kaikilla kielen osa-alueilla äidinkielen tasolla. S2-oppimäärä voidaan järjestää erillisenä opetuksena kokonaan tai osittain. Perusopetuksen maahanmuuttajaoppilailla on oikeus S2-opetukseen.

Maahanmuuttajien tukiopetus ja erityisopetus

Oppilaalla on perusopetukseen tulon jälkeen oikeus saada maahanmuuttajien tukiopetusta. Maahanmuuttajaoppilas on oikeutettu saamaan tavallista tukiopetusta ja erityisopetusta.

Oman uskonnon opetus

Katsomusaineiden opetus toteutetaan pääosin integroidusti. Opetus rakennetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa annettujen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Oppilas arvioidaan hänen opiskelemaansa katsomusaineen, joko uskonnon tai elämänkatsomustiedon, tavoitteiden perusteella. Opetuksen toteutuksessa huolehditaan kunkin integroidun aineen sisältöjen ja tavoitteiden toteutumisesta.

Oman äidinkielen opetus

Oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta.

Ruotsin kieli

Maahanmuuttajaoppilasta ei voida vapauttaa ruotsin kielen opiskelusta kuin erityisen painavista syistä. On varmistettava, että oppilas ja huoltajat ymmärtävät, mitä vaikutuksia vapautuksella on jatko-opintoihin, työllistymiseen ja palkkaukseen.

Arviointi

Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi olla numeerista tai sanallista. Peruskoulun päättöarviointi on oltava numeroin. Arvioinnissa ei arvioida suomen kielen osaamista vaan aineenhallintaa. Oppilas voi osoittaa osaamistaan monin eri tavoin; kirjallisesti, suullisesti, piirtämällä tai elein. Kokeita laadittaessa on huomioitava, että oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamisensa puutteellisesta kielitaidosta huolimatta. Oppilaan arviointi tapahtuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja eteläpohjalaisen opetussuunnitelman luvun 6 mukaisesti opetuksen järjestäjän linjaukset huomioiden.

Romanioppilaat

Suomen perustuslaissa on turvattu romanien oikeus oman kielen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Etelä-Pohjanmaalla tuetaan suvaitsevaisuuden ja hyvien etnisten suhteiden edistämistä sekä romanikulttuurin tuntemuksen lisäämistä. Kouluyhteisössä edistetään romanivähemmistön ja valtakulttuurin kohtaamista. Romanilasten koulunkäynnin tukemisessa painotetaan oppilaan ja hänen vanhempiensa vastaanottoa koulussa sekä romanikodin ja koulun yhteistyötä. Lakeuden Romanit ry toimii Etelä-Pohjanmaan alueella romanien etujärjestönä.

Viittomakieliset oppilaat

Viittomakieli on äänetön kieli, millä voi ilmaista itseään samalla tavoin kuin muilla puhutuilla kielillä. Siinä on esimerkiksi alueellisia murteita, juhlatyyliä sekä lasten jokeltelua kuten puhutuissa kielissä. Viittomakieliset voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oman äidinkielen (viittomakielen) avulla oppilaiden suomen kielen taitoa ja lisätä siten valmiuksia toimia erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

[Kuurojen liitto ry](#)

Saamelaiset

Saamelaisoppilaan identiteettiä tuetaan siten, että oppilaalla on mahdollisuus säilyttää yhteys kieleen ja kulttuuriin.

10. Kaksikielisen opetuksen järjestäminen

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

10. Kaksikielinen opetus

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma Kaksikielinen opetus

Kaksikielinen opetus on tarkoitettu oppilaalle joka on kiinnostunut opiskelemaan eri oppiaineita muullakin kielellä kuin koulun opetuskielellä. Kaksikielisen opetuksen kohdekielestä ja opetuksen järjestämisestä päätetään Etelä-Pohjanmaalla kuntakohtaisesti. Kaksikielinen opetus Etelä-Pohjanmaalla perustuu maakunnallisiin arvoteemoihin (lisätään helakuvioon):

Opimme - We learn

- o Elinikäinen kielten oppiminen

Tunnumme - We feel

- o Vuorovaikutus a kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen

Toimimme - We act

- o Aktiivisuus ja toiminnallisuus

Iloitemme - We rejoice

- o Monipuoliset työtavat ja oppimisen ilo

Laaja-alainen osaaminen kaksikielisessä opetuksessa

1. Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Aiheiden käsittely kahdella kielellä aktivoi oppimaan oppimisen taitoja. Oppilas yhdistää oppimiaan asioita ja ymmärtää niiden välisiä riippuvuussuhteita. Opettaja ohjaa oppilaita uusiin ratkaisuihin ja rohkaisee oppilasta selviämään epävarmuutta aiheuttavista tilanteista. Kaksikielisessä opiskelussa korostuu käsitteiden ymmärtämisen tärkeys. Opettajan tehtävänä on tarjota ymmärtämistä edistäviä tukirakenteita ja malleja opiskelustrategioiden kehittämiseksi. Vuorovaikutteiset ja toiminnalliset työtavat korostuvat ja vahvistavat oppilaan tietoisuutta itsestään oppijana kahdella kielellä opiskeltaessa.

2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kaksikielinen opetus tukee oppilaan kielten oppimista sekä erilaisten kulttuurien arvostamista. Opetuksen suunnittelussa huomioidaan aktiivisesti kulttuurisen osaamisen merkitys. Opetuksessa korostuu yhteistoiminnallisuus; vuorovaikutus on olennainen osa oppimista vieraalla kielellä. Kaksikielisessä opetuksessa tuetaan oppilasta kehittymään monipuoliseksi kielenkäyttäjäksi sekä äidinkielellä että kohdekielellä. Erilaiset ilmaisun muodot, kuten esimerkiksi draaman keinot, tukevat tätä tavoitetta.

3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaan oma vastuu asioiden ymmärtämisestä korostuu asiasisältöjä opiskeltaessa kahden eri kielen kautta yleisopetuksen tuntimäärän mukaisesti. Elämänhallintataitojen osuus korostuu ja jokainen vaikuttaa toiminnallaan omaan ja toistensa hyvinvointiin.

4. Monilukutaito

Kaksikielisessä opetuksessa käytetään runsaasti vieraskielisiä verkkolähteitä ja mediaa. Oppilasta kannustetaan kriittiseen ajatteluun ja monipuoliseen tekstien tuottamiseen ja tulkintaan. Monimuotoisia tekstejä hyödynnettäessä korostuu kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Oppilas oppii viestinnän käyttämisen, tulkitsemisen ja tuottamisen taitoja eri kielillä.

5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiset taidot kehittyvät hyödynnettäessä esim. vieraskielisiä oppimispelejä ja verkkosivustoja opetuksen välineinä. Sähköisen materiaalin käyttö korostuu kaksikielisen opetuksen osana. Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa myös kansainvälisessä

vuorovaikutuksessa sekä ymmärtää sen mahdollisuuksia ja riskejä globaalisesti.

6. Työelämätaidot ja yrittäjyys

Yhteistyö muiden oppilaiden kanssa projektitöiden ja ryhmätoiminnan avulla tukee vastuunottoa yhteisistä asioista. Tämä on osa yrittäjämäistä toimintatapaa ja työelämätaitojen kehittymistä. Oppilasta kannustetaan ja ohjataan pitämään yllä yritteliästä otetta koulutyöhön, mikä on tärkeää opiskeltaessa kaksikielisellä luokalla. Oppilasta rohkaistaan suhtautumaan muutokseen ja uudenlaisiin tilanteisiin avoimesti ja luontevasti. Mahdollisuus vahvaan kielitaitoon tukee oppilaan jatko-opiskelua ja työllistymistä.

7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ilmaisun ja vuorovaikutuksen merkitys korostuu opiskeltaessa kaksikielisellä luokalla, mikä kehittää valmiuksia omien näkemysten ilmaisemiseen rakentavasti. Oppilaat oppivat osallistumaan oman opiskelunsa suunnitteluun ja yhteisön toimintaan. Kaksikielisessä opiskelussa korostuu kulttuurinen näkökulma ja globaalikasvatuksen tavoitteet. Näiden toteuttaminen luo edellytyksiä myös kestävän tulevaisuuden rakentamiselle.

11. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

11. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Etelä-Pohjanmaan Steiner-koulu on 9-vuotinen yhtenäiskoulu Seinäjoen Törnävällä. Oppilaat suorittavat Suomen lain mukaisen oppivelvollisuuden steinerpedagogiikkaan pohjautuvien opintomenetelmien avulla ja voivat koulusta valmistuessaan jatkaa opintojaan missä tahansa toisen asteen oppilaitoksessa.
<http://www.epsteiner.fi/index.html> <http://steinerkasvatus.fi/index.php?page=etusivu>
<http://www.steinerkoulu.fi/index.php?page=stops2016>

12. Valinnaisuus

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

12. Valinnaisuus perusopetuksessa

Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset (T&T)

- o Alakoulussa taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista yksi viikkotunti on sidottu käsityöhön vuosiluokilla 3, 5 ja 6.
- o Vuosiluokille 4, 5, 6, 8 ja 9 taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit voi vapaasti sijoittaa koulukohtaisesti taide- ja taitoaineisiin tai antaa oppilaan valittavaksi (valinnaisuudeksi koulun tarjoamien taide- ja taitoaineiden oppimiskokonaisuuksina).

Valinnaiset aineet (VAL)

- o Oppilaan valinnaisuutta on vuosiluokilla 4, 5 ja 6 yksi viikkotunti. Vuosiluokilla 8 ja 9 kolme viikkotuntia.
- o Valinnaiset aineet ovat oppilaiden todellista valintaa.
- o Valinnaiset aineet tarjotaan joustavasti koulun vahvuuksien ja resurssien mukaan.
- o Valinnaiset aineet voivat olla eripituisia ja -laajuisia oppikokonaisuuksia.
- o Valinnaisia aineita voidaan käyttää painotetun opetuksen toteuttamiseen (esim. musiikkipainotteinen opetus, yrittäjämäinen toimintatapa, osallisuus)
- o Alakoulussa yhden valinnaisen aineen tulee tukea yrittäjämäinen toimintatapa-ajatusta.
- o Oppilaalle tulee tarjota riittävä tuki valinnaisissa aineissa.

Valinnaiset aineet toteutetaan käyttämällä monipuolisia ja ajankohtaisia sisältöjä/ilmiöitä/teemoja. Valinnaisuus voi liittyä mihin tahansa yksittäiseen oppiaineeseen – myös taide- tai taitoaineisiin tai kieliin - useampiin oppiaineisiin tai suoraan esimerkiksi laaja-alaiseen osaamiseen. Valinnaisten aineiden toteuttamisessa voidaan hyödyntää opettajavaihtoa eri koulujen välillä. Valinnaiset aineet voi suunnitella toteutettavaksi useamman vuosiluokan yhdistelmänä.

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Opetuksen järjestäjä päättää, tarjoaako se kaikille yhteisten kieliopintojen lisäksi mahdollisuuden kielten valinnaisiin opintoihin. Valinnaisten kielten opiskelu on oppilaille vapaaehtoista.

Valinnaisaineista luokilla 4-6 kirjataan oppilaan suorittamat valinnaisainekokonaisuudet. Yläkoulussa alle kahden vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan sanallisesti. Kahden tai useamman vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan yläkoulussa numeerisesti.

Liite 1.

(Liitteessä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arviointikohteet)

VÄLIARVIOINTI luokkatasoilla 1, 3-5

ARVIOINTIKESKUSTELU

Lk:

Pvm:

Läsnäolijat:

Oppilas

Huoltaja(t)

Luokanopettaja

OPILLISET TAIDOT

Nämä sujuvat hyvin

Näissä tarvitsen harjoitusta

TYÖSKENTELYTAIDOT

Nämä sujuvat hyvin

Näissä tarvitsen harjoitusta

KÄYTTÄYTYMINEN

MUITA HUOMIOITA (esim. mahdollinen tuen tarve)

Allekirjoitukset

Liite 2.

(Liitteessä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arviointikohteet)

VÄLIARVIOINTI JA NIVELKOHDAN ARVIOINTI luokkatasolla 2

ARVIOINTIKESKUSTELU

Lk: Pvm:

Läsnäolijat:

Oppilas

Huoltaja(t)

Luokanopettaja

KIELELLISET VALMIUDET

- Kysymisen ja kuuntelemisen taidot
- Vuorovaikutustaidot
- Taito ilmaista itseään erilaisin keinoin

Nykytilanne

Tavoitteet

MATEMAATTISET TAIDOT

Nykytilanne

Tavoitteet

TYÖSKENTELYTAIDOT

- Taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- Omista tehtävistä huolehtiminen

Nykytilanne

Tavoitteet

MUITA HUOMIOITA

- Mahdollinen tuen tarve

Allekirjoitukset

Liite 3

NIVELKOHDAN ARVIOINTI JA SIIRTOLOMAKE luokkatasolla 6

ARVIOINTIKESKUSTELU

Lk: Pvm:

Läsnäolijat:

Oppilas

Huoltaja(t)

Luokanopettaja

KIELELLISET VALMIUDET

- Kysymisen ja kuuntelemisen taidot
- Vuorovaikutustaidot
- Taito ilmaista itseään erilaisin keinoin

MATEMAATTISET TAIDOT

TYÖSKENTELYTAIDOT

- Taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- Omista tehtävistä huolehtiminen

MUITA HUOMIOITA

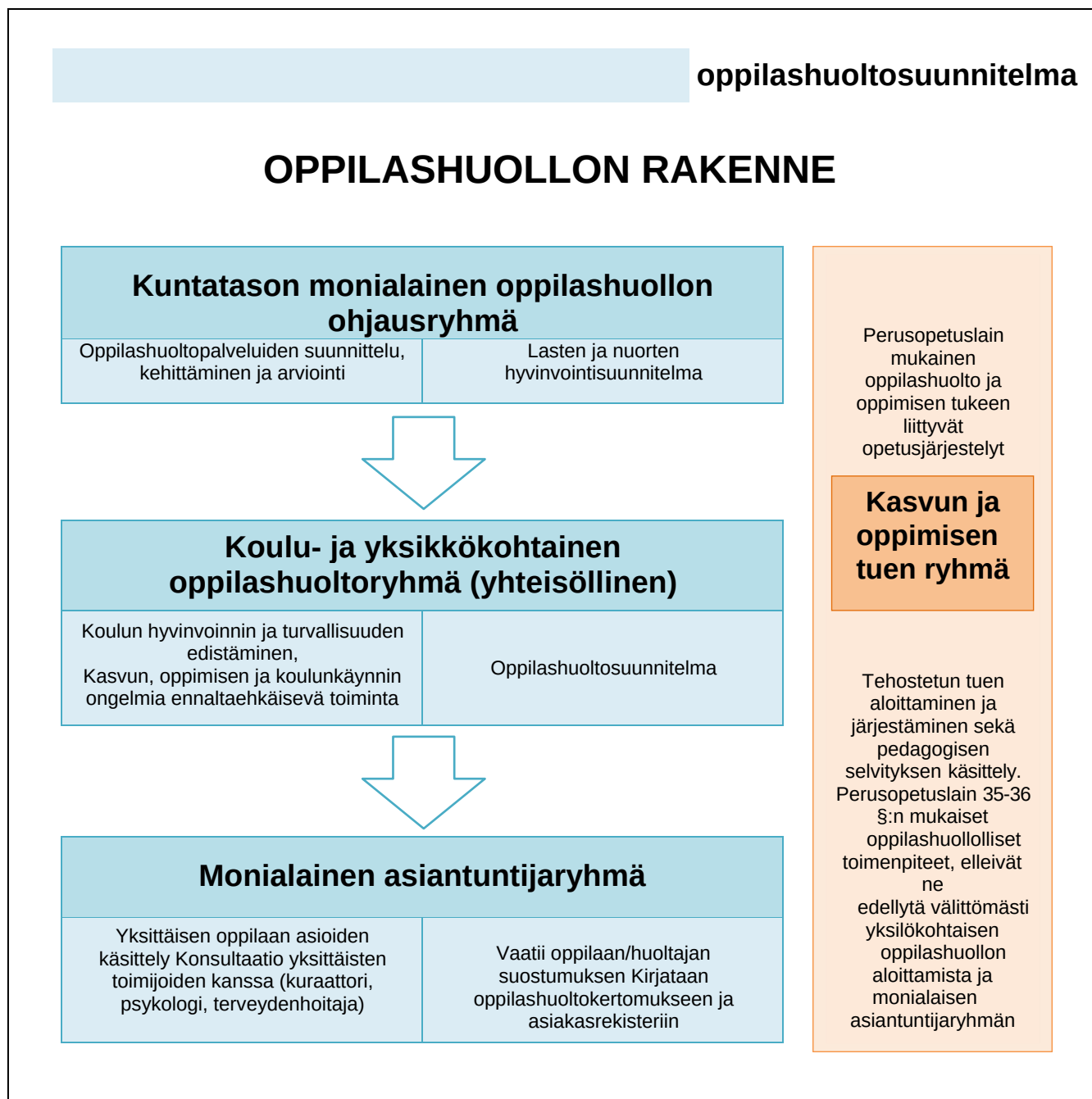
- Mahdollinen tuen tarve

Allekirjoitukset

Liite 4 Malli koulun oppilashuollon suunnitelmalle

Tämä suunnitelmapohja on seudullisen Osaava -työryhmän laatima, jota kunta voi halutessaan käyttää oppilas- ja opiskeluhuollon suunnitelman laadinnassa. Pohja on esi- ja perusopetukseen, mutta sitä voi soveltaa toiselle asteelle. Opiskeluhuollosta käytetään tässä versiossa nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta oppilas, päiväkodista yksikkö, oppilaitoksesta koulu ja koulutuksen järjestäjästä opetuksen järjestäjä.

Oppilashuoltosuunnitelma voi olla usean yksikön tai koulun yhteinen, jos yhteisen suunnitelman laatiminen on perusteltua. Suunnitelma on tarkistettava vuoden kuluessa siitä, kun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu.



Toteuttaminen
Oppilashuollon suunnittelu ja tiedottaminen
- koulun henkilöstö, oppilas/oppilaskunta ja huoltajat osallistetaan oppilashuollon suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin - yhteisöllisen ja yksilöllisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedotetaan oppilaita, huoltajia ja yhteistyötahoja
Koulun oppilashuollon kokonaistarve
Kuvataan esimerkiksi: - kouluyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet; oppilasmäärä ja yleinen perherakenne - tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa - Lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskeva seurantatieto, esimerkiksi kouluterveyskyselyt ja yhteenvedot laajoista terveystarkastuksista - opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto
Käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut
Kuvataan esimerkiksi: - kouluterveydenhuolto- sekä psykologi ja kuraattoripalvelut - oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö
Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä
Tavoitteet
- Kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvoinnin seuraaminen, arvioiminen ja kehittäminen - Kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä huolehtiminen (koulurakennus, -tilat ja -välineet)
Tehtävät
- Yhteisöllinen koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa oppilashuollon toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä. - o Järjestyssääntöjen valmistelu ja päivittäminen - o Miten perusopetuslain edellyttämää oppilashuoltoa toteutetaan (menettelytavat kasvatustarkastelujen toteuttamisessa, tavaroiden tarkastaminen ja haltuunotto) - o Toimintatavat kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (koulurakennus, opetustilat ja – välineet, eri oppimisympäristöt, välitunnit) - o Poissaolojen seuranta, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen - o Koulun ulkopuolisten, hyvinvointia edistävien tahojen kanssa tehtävän yhteistyön menettelytavat - o Nivelvaiheiden vastuut ja toimintatavat - o Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus - o Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen - o Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet - Oppilashuoltoryhmää johtaa rehtori - Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen tulee ottaa huomioon kaikessa yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. - Ryhmään kutsutaan tarvittaessa muita lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä viranomaisia ja toimijoita.
Kokoontuminen ja kirjaaminen
Kuvataan esimerkiksi: - Oppilashuoltoryhmä kokoontuu x kertaa/kuukaudessa/lukukaudessa/-vuodessa. Koollekutsujana toimii ryhmän puheenjohtaja. - Kokouksista kirjoitetaan muistiota (käytetään omavalvonnassa)
Yksilöllinen oppilashuoltotyö
Tavoitteet
- Seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista

- Varhaisen tuen turvaaminen, ongelmien ehkäiseminen ja ratkaiseminen
- Yksittäisen oppilaan tuen ja opiskeluhoollon tarpeen selvittäminen ja siihen liittyvä monialainen oppilashuolto.

Tehtävät

- Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi
 - Annetaan oppilaalle koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä monialaista yksilökohtaista oppilashuoltoa
- Yksilökohtainen oppilashuoltotyö voidaan aloittaa esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:
- o Tehostetun ja erityisen tuen järjestämisessä todetaan, että oppilaan tilanne (koulunkäynti, perhetilanne, vapaa-aika) vaatii monialaista työskentelyä
 - o Joustavaan perusopetukseen tai sairaalaopetukseen siirryttäessä
 - o Kurinpitotilanteiden tai opetuksen osallistumisen epäämisen yhteydessä
 - o Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseksi koulussa
 - o Kouluterveydenhuollon laajojen terveystarkastusten perusteella
 - o Koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden (nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito tai poliisi) aloitteesta

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpano

- Kootaan tapauskohtaisesti ja harkinnanvaraisesti
- Ryhmä voi koostua esimerkiksi seuraavista työntekijöistä: terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, opinto-ohjaaja, erityisopettaja ja oppijan ryhmäohjaaja tai keskeinen opettaja. Myös rehtori voi olla jäsenenä, mutta hänellä on tietojen suhteen hyväksikäyttökielto.
- Ryhmä nimeää vastuuhenkilön, jolla on kirjaamisvelvoite
- Ryhmän puheenjohtaja vastaa, että asian käsittely kirjataan oppilaan yksilölliseen oppilashuoltokertomukseen ja että se säilytetään lain vaatimalla tavalla oppilashuoltorekisterissä.
- toiminta ja nimeäminen edellyttävät oppilaan tai huoltajan suostumusta.

Perusopetuslain 16 a ja 17 §:ään on täsmennetty siten, että tehostetun ja erityisen tuen antamiseen liittyvien selvitysten tekeminen ei ole oppilashuoltoa, vaan moniammatillista yhteistyötä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa, minkä perusteella selvitysten tekemisestä sekä tehostetusta ja erityisestä tuesta ei voi kieltäytyä.

Kokoontuminen, kirjaaminen, salassapito ja tiedonsiirto

Monialainen asiantuntijaryhmä

- kokoontuu tarvittaessa
- Oppilashuolto perustuu aina oppilaan ja huoltajien suostumukseen, joten esimerkiksi asiantuntijaryhmän kokoontumisesta tiedotetaan aina huoltajille

Kirjaukset

- Oppilashuoltokertomukset (Liite 1. esimerkkilomake) Liitteeseen pitää merkitä, että tallennetaan aikajärjestyksessä oppilashuoltorekisteriin
- Monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenet kirjaavat lisäksi omiin rekistereihinsä, kuten lait edellyttävät (esimerkiksi kuraattorit omaan asiakasrekisteriinsä, kouluterveydenhoitajat ja psykologit potilaskertomukseen)

Salassapito

- Opiskeluhooltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä opiskelijaa taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.
- Oppilaitoksen henkilöstö, opiskeluhoollon palveluja toteuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt taikka niiden toimeksiannosta tai muutoin niiden lukuun opiskeluhoollon toimenpiteisiin osallistuvat ammattihenkilöt, opetusharjoittelua suorittavat ja muut opetuksen tai yksilökohtaisen opiskeluhoollon toteutukseen osallistuvat henkilöt taikka opetuksen ja koulutuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet eivät saa antaa sivullisille yksilökohtaisen opiskeluhoollon asiakirjoihin sisältyviä tai muuten tietoonsa saamia yksittäistä opiskelijaa koskevia salassa pidettäviä tietoja, jos siihen ei ole:
 - 1) asianomaisen henkilön tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen laillisen edustajansa kirjallista, yksilöityä suostumusta; taikka
 - 2) tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa lain säännöstä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 22§).
- Opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhoollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23§).

Tiedonsiirto

Jos opiskelija siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on pyydettävä opiskelijan taikka hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumus siihen, että uudelle koulutuksen järjestäjälle voidaan siirtää

opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta.
Seuranta ja arviointi
Oppilashuoltosuunnitelman toteutumisen arviointi
Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista. Suunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta Toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi - seurannasta vastuussa oleva taho koulussa - seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi - seurannan aikataulu - seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille. Tähän kokonaisuuteen sisältyvät seuraavat liitteet: Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (liite x) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa (liite x) Tämä oppilashuoltosuunnitelma on päivitetty _____ Kriisisuunnitelma on päivitetty _____ Kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa ehkäisevä suunnitelma on päivitetty _____ Tämä suunnitelma ja siihen liittyvät liitteet on käyty yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä _____

Liite 5 Oppilas- ja opiskelijahuoltokaavio

